

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ZNAČILNOSTI SOCIALNO-EKONOMSKEGA OKOLJA IN
RAZVOJNE PERSPEKTIVE SPODNJEGA POSAVJA**

Ljubljana, junij 2016

MATEJ ČINKOLE

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Matej Činkole, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Značilnosti socialno-ekonomskega okolja in razvojne perspektive Spodnjega Posavja, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Andrejem Sušjanom

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 RAST IN RAZVOJ	2
1.1 Teorije gospodarske rasti	2
1.2 Regionalni razvoj	4
2 POSAVSKA REGIJA SKOZI ČAS	5
2.1 Brežice	6
2.2 Krško.....	7
2.3 Sevnica.....	9
3 SOCIALNO OKOLJE SPODNJEPOSAVSKE REGIJE	10
3.1 Demografska gibanja	10
3.2 Šolstvo in izobrazba.....	13
3.3 Trg delovne sile	15
3.4 SWOT analiza socialnega okolja.....	16
4 GOSPODARSKO OKOLJE SPODNJEPOSAVSKE REGIJE	18
4.1 Gospodarske družbe.....	18
4.2 Samostojni podjetniki	20
4.3 Naložbe in inovacije	22
4.4 Kovinskopredelovalna industrija	23
4.5 SWOT analiza gospodarskega okolja	24
5 OKOLJE IN PROSTOR	25
5.1 Raba prostora	26
5.1.1 Kmetijska raba.....	26
5.1.2 Gozd	28
5.1.3 Vodni viri.....	28
5.1.4 Natura 2000	29
5.2 Infrastruktura	29
5.2.1 Prometna infrastruktura	30
5.2.2 Gospodarska in javna infrastruktura.....	32
5.3 SWOT analiza okolja in prostora.....	34
6 VIZIJA RAZVOJA REGIJE	36
6.1 Kovinsko predelovalna in lesna industrija.....	37
6.2 Turizem in socialno varstvo starejših	39

6.3	Logistika	40
6.4	Energetika	43
SKLEP		44
LITERATURA IN VIRI		46
PRILOGE		

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Število prebivalcev, površina in gostota poseljenosti izbranih območij dne 1. 1. 2015.</i>	10
<i>Tabela 2: SWOT analiza socialnih dejavnikov občin Brežice, Krško in Sevnica</i>	17
<i>Tabela 3: SWOT analiza gospodarskega okolje Spodnjeposavske regije.....</i>	25
<i>Tabela 4: Število kmetijskih gospodarstev po velikostnih razredih v Spodnjeposavski statistični regiji v letih 2003 in 2013.....</i>	26
<i>Tabela 5: Struktura rabe kmetijskih zemljišč in število kmetijskih gospodarstev v Spodnjeposavski statistični regiji v letih 2003 in 2013</i>	27
<i>Tabela 6: Prikaz podatkov o površini namakanih zemljišč po posameznem namakalnem sistemu, ki so vključeni v redno vzdrževanje v Spodnjeposavski statistični regiji</i>	27
<i>Tabela 7: Kategorija in dolžina cest v občinah Brežice, Krško in Sevnica v letih 2000 in 2012</i>	31
<i>Tabela 8: Lastnosti stanovanj v izbranih občinah in Republiki Sloveniji v letu 2011</i>	34
<i>Tabela 9: SWOT analiza Okolja, prostora in infrastrukture občin Brežice, Krško in Sevnica</i>	35

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Gibanje števila prebivalcev v občinah Brežice, Krško in Sevnica v letih 1981–2015</i>	11
<i>Slika 2: Starostna in spolna struktura prebivalstva za občine Brežice, Krško in Sevnica leta 1991 in 2015.....</i>	12
<i>Slika 3: Struktura izobrazbe prebivalcev, starih 15 let ali več, na dan 1. 1. 2015 v občinah Brežice, Krško in Sevnica.....</i>	13
<i>Slika 4: Struktura izobrazbe prebivalcev v Republiki Sloveniji, starih 15 let ali več, na dan 1. 1. 2015</i>	14

<i>Slika 5: Delovno aktivno prebivalstvo skozi čas v občinah Brežice, Krško, Sevnica in za celotno območje.....</i>	<i>16</i>
<i>Slika 6: Delež posameznih dejavnosti po prihodkih gospodarskih družb v Spodnjeposavski regiji v letu 2014.....</i>	<i>19</i>
<i>Slika 7: Delež posameznih dejavnosti po prihodkih samostojnih podjetnikov v Spodnjeposavski regiji v letu 2014</i>	<i>21</i>
<i>Slika 8: V. in X. panevropska koridorja skozi Republiko Slovenijo</i>	<i>30</i>
<i>Slika 9: Kombinacije variant poteka ceste tretje razvojne osi skozi Posavsko regijo.....</i>	<i>42</i>

UVOD

Razvoj, nova delovna mesta, višja dodana vrednost, višji dohodki zaposlenih in ustvarjalna delovna mesta so dejavniki, ki danes privabljajo in zadržijo ljudi v okolju ter omogočajo njihov nadaljnji razvoj. Po izstopu iz nekdanje skupne države in vstopanju na konkurenčne tuje trge se je pokazal velik razkorak med potrebami in gospodarskimi zmožnostmi slovenske države in njenih regij. Če je osrednja Slovenija z državoupravnim središčem in večjo poseljenostjo še ostala zanimiva za rast in razvoj gospodarstva, pa je prišlo do velikih sprememb v notranjosti države, še posebej v regijah na vzhodu in jugu. Zapirali so se veliki industrijski obrati, ljudje so izgubljali zaposlitve, z izselitvijo in nevrčanjem mladih izobraženih v svoje okolje se je izgubljal razvojni potencial regije. Manjša središča so postala nezanimiva za življenje ljudi in še manj za investitorje. Z vlaganjem države in podjetij v njeni lasti se je nazadovanje nekoliko zaustavilo, kar pa ni preprečilo nadaljnega stagniranja regij. Popravni izpit je še vedno mogoč, njegova cena pa je vsako leto višja.

V diplomski nalogi bom predstavil mogoče poti gospodarskega razvoja v občinah Spodnjega Posavja kot enega glavnih dejavnikov izboljšanja človekove življenjske ravni.

Diplomska naloga je sestavljena iz šestih poglavij. V prvem poglavju sem na kratko predstavil teorije gospodarskega razvoja, ki so se razvile skozi čas in bi lahko služile kot teoretska osnova nadaljnega razvoja regije. Razvoju so namenjeni različni kohezijski in strukturni skladi Evropske unije, do katerih smo postali upravičeni s polnopravnim članstvom. V drugem poglavju sledi kratka predstavitev Spodnjeposavske regije in njen razvoj skozi čas. Zaradi velikosti in prispevka h gospodarski aktivnosti sem se v diplomski nalogi osredotočil na občine Brežice, Krško in Sevnica.

Tretje, četrto in peto poglavje zajemajo dejavnike socialnega in gospodarskega okolja, ki vplivajo na razvojne možnosti okolja. Demografska slika, izobrazba in razmere na trgu delovne sile opredeljujejo človeški potencial pri razvoju gospodarstva. Dejavnosti in struktura poslovnih subjektov, prisotnih v regiji, ter njihovo preteklo in sedanje stanje bodo služili kot izhodiščna točka razvoja gospodarstva v prihodnosti. Naravno okolje in razvitost lokalne infrastrukture lahko predstavljata resno oviro razvojnemu potencialu regije. Na koncu vsakega poglavja so s pomočjo SWOT-matrike predstavljene prednosti in slabosti, priložnosti ter nevarnosti, ki bodo služile kot podlaga za iskanje razvojne perspektive.

V zadnjem, šestem poglavju, sem na podlagi pregleda preteklega in dosedanjega stanja ter virov in aktivnosti, ki se nahajajo v regiji in se že izvajajo, izpostavil dejavnosti in njihove nadaljnje usmeritve, na katerih bi morala spodnja posavska regija graditi svojo boljšo prihodnost.

1 RAST IN RAZVOJ

1.1 Teorije gospodarske rasti

Izboljšanje in napredek naredita prostor zanimivejši za življenje in gospodarsko aktivnost. Da bi se gospodarska dejavnost razvijala in ostala konkurenčna na trgu, sta potrebna nenehna rast in razvoj.

Senjur pravi, da se gospodarski razvoj ukvarja z materialnimi osnovami za izboljšanje življenjskega standarda ljudi, ki bolj kot na količinskem, temelji na kakovostnem izboljšanju (Senjur, 2002, str. 5). Po Schumpetru (Senjur, 2002, str. 7–8) je pri razvoju, poleg poudarka na povečanju, poudarek tudi na kakovosti, novostih in strukturnih spremembah. Gospodarski razvoj tako obsega gospodarsko rast, izboljševanje kakovosti življenja in strukturne spremembe.

Gospodarska rast je empirično merjena z rastjo realnega bruto domačega proizvoda in se nanaša na količinske spremembe (Senjur, 2002, str. 6). Razumemo jo kot rast proizvodnje oz. ustvarjenega produkta. Rast končnega produkta se zgodi kot posledica sprememb treh skupin dejavnikov (Senjur, 2002, str. 98):

- Povečanje proizvodnih zmogljivosti, ki vodi v povečanje proizvodnje in končnega produkta. Na teoriji ponudbe in sta osnovani klasična in neoklasična razvojna teorija.
- Povečanje agregatnega povpraševanje, ki z večjim izkoristkom proizvodnih zmogljivosti vodi v povečanje proizvodnje - Keynesianska teorija povečanega agregatnega povpraševanja.
- Povečanje proizvodnje je moč doseči z obstoječimi proizvodnimi faktorji vendar spremenjeno kombinacijo le-teh ter spremembah v strukturi proizvodnje in mednarodni menjavi. Strukturne razvojne teorije so značilne za države, ki so na prehodu v tržno gospodarstvo.

Po Richardsonu (Senjur, 2002, str. 517) neoklasične teorije postavljajo v ospredje sposobnost regije, da pritegne resurse iz drugih regij, delo in kapital pa se selita tja, kjer ustvarjata večji donos in mezde.

Keynesianska teorija razvoja temelji na povpraševanju sosednjih regij in trgov po proizvodih. Razvijajoča se regija mora ugotoviti, katere so dejavnosti, s katerimi lahko nastopa na tujih trgih, oceniti mora zmožnosti rasti izvoznih dejavnosti in predvideti

posledice vpliva dodatne izvozne aktivnosti na druge neizvozne aktivnosti regije (Senjur, 2002, str. 516).

Z razvojem novih tehnologij in tehnološkega napredka se gospodarstva držav in regij razvijajo in spreminjajo iz primarnih v sekundarne in kvartarne dejavnosti.

Pri strukturnih razvojnih teorijah prihaja v razvijajočih se okoljih do preobrazbe strukture gospodarstva iz primarnih v sekundarne in kvartarne dejavnosti ob pomoči novih znanj, tehnologij in tehnološkega napredka.

Senjur (Senjur, 2002, str. 325) opredeli tehnološki napredek kot vsak prispevek k povečanju stopnje rasti, ki ga ne moremo pripisati povečanju proizvodnih virov. Med dejavnike, ki ustvarjajo tehnološki napredek, tako uvrščamo tehnične izboljšave, izume, nova znanja, izobraževanje, izboljšano infrastrukturo itd. Glavne determinante dolgoročne rasti so določene znotraj modela. V teoriji se je tehnološki napredek endogeniziral skozi učenje z delom ter s človeškim kapitalom, raziskavami in razvojem (Kešeljević, 2006, str. 119). Tovrsten način rasti in razvoja, je v teoriji poznan kot teorija endogene rasti (Sušjan, 2002, str. 297).

Človeški dejavnik postaja v razvitih gospodarstvih glavni resurs proizvodne funkcije. V preteklih razvojnih teorijah je bil človek le kvantitativni dejavnik. S svojo množičnostjo in zmožnostjo za delo je prispeval h gospodarski rasti (Cypher, Dietz, 1997, str. 148). Upočasnjena rast prebivalstva je tako predstavljala omejitev za gospodarsko rast. S povečano stopnjo izobraževanja prebivalstva se je človeški kapital spremenil v kvalitativni dejavnik gospodarske rasti. Modeli rasti na temelju znanja prepoznajo znanje kot dejavnik, ki povečuje gospodarsko rast in zmanjšuje razlike (Kešeljević, 2006, str. 121).

Proizvodno funkcijo je potrebno nenehno obnavljati in izboljševati, da tako pride do prenosa pridobljenega znanja v nove tehnologije in proizvode. To dosežemo z investiranjem. Investicije so vsak namenski izdatek za povečanje kapitala in prihodnjega dohodka. Investicije so tisti dohodek, ki ni potrošen (Senjur, 2002, str. 167). V preteklosti so se investicije delile na investicije v osnovna sredstva in investicije v zaloge. S takšno delitvijo je danes možno pojasniti le del stopnje rasti. Vse večji pomen dobivajo neotipljive investicije, med katere štejemo izdatke za razvoj človeškega kapitala ter raziskave in razvoj.

Generator razvoja in investicij je gospodarstvo, delujoče na odprtem, konkurenčnem trgu. Da gospodarski subjekt lahko deluje na konkurenčnem trgu, je prisiljen nenehno investirati v izboljšanje svojega proizvoda, proizvodno linijo in cenovno učinkovitost.

Na področjih, kjer investicije kratkoročno niso smiselne (izobraževanje, zdravstvo, socialna varnost), so potrebna velika sredstva (veliki infrastrukturni projekti, energetika). Na področjih naravnih monopolov (javna infrastruktura, komunala) je smiselno in potreben

vstop države, da gospodarstvu zagotovi primerne in enake pogoje poslovanja. V ta namen in zaradi potrebe po oblikovanju velikega odprtega trga prihaja do povezovanj med regijami in državami.

Zadostnost proizvodnih virov, znanja in tehnologije pa ni več zadosten dejavnik razvoja. Uspešna okolja so tista, ki zagotavljajo varno in predvidljivo poslovno okolje, kjer so urejene in spoštovane lastninske pravice. Tako okolje lažje privabi tuj kapital in resurse, ki nadomestijo pomanjkanje v lokalnem okolju. Institucionalni modeli rasti poudarjajo urejeno institucionalno okolje, ki omogočajo nemoten razvoj (Kešeljević, 2006, str. 120).

1.2 Regionalni razvoj

Gospodarski razvoj se znotraj držav širi zelo neenakomerno. Obstajajo bolj ali manj razvita območja. Različno razvite evropske države se poskušajo z vstopom v *Evropsko unijo* (v nadaljevanju EU) priključiti k bolj razvitim regijam in tako nadoknaditi neenakomeren razvoj v preteklosti. V želji po hitrejši integraciji, rasti in večji menjavi EU omogoča prosti pretok blaga, storitev, kapitala in gibanja ljudi.

Zaradi spoznanja neenakomerne regionalne razvitosti in z namenom uravnoveženega razvoja je bilo kmalu po ustanovitvi EU leta 1958 zasnovanih več vrst skladov, ki naj bi pomagali ublažiti zaton stagnirajočih panog in bi pomagali državam pri razvoju (Bache, 1998, str. 31–33). *Evropski socialni sklad* (v nadaljevanju ESF), *Evropsko premogovno in železarsko združenje* (v nadaljevanju ESCS), *Evropska investicijska banka* (v nadaljevanju EIB) in *Evropska kmetijska garancijska shema* (v nadaljevanju EAGGF) so bili predhodniki *Evropskega sklada za regionalni razvoj* (v nadaljevanju ERDF).

S pridružitvijo k EU leta 2007 je tudi Slovenija dobila dostop do sofinanciranja preko evropskih strukturnih in investicijskih skladov za regionalni razvoj (Evropska komisija, 2012):

- *Evropski sklad za regionalni razvoj* (v nadaljevanju ESRR) je namenjen področju naložb v infrastrukturo, poslovnih storitev, podpori poslovanju, inovacij in raziskav, zagotavljanju storitev državljanom na področju energetike, spletnih storitev izobraževanja, zdravstva, socialne in raziskovalne infrastrukture, dostopnosti in kakovosti okolja.
- *Evropski socialni sklad* (v nadaljevanju ESS) ima za cilj izboljšati zaposlovanje in mobilnost delavcev, izobraževanje, vseživljenjsko učenje, spodbujanje socialne vključenosti in boj proti revščini.

- *Kohezijski sklad* (v nadaljevanju KS) sofinancira projekte na področju ravnanja s komunalnimi odpadki, čiščenja odpadnih voda, oskrbe s pitno vodo, zagotavljanja poplavne varnosti in učinkovite rabe energije.
- *Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja* (v nadaljevanju EKSRP) je namenjen trajnostni rasti v kmetijski, živilski in gozdarski dejavnosti ter podeželju kot celoti.
- *Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo* (v nadaljevanju ESPR) je usmerjen v pomoč in prehod ribištva in akvakulture v konkurenčnejše stanje in ustvarjanje delovnih mest v okoljih, ki so odvisni od teh dejavnosti.

Do sredstev ESRR in ESS je upravičena vsaka regija v EU, medtem ko so do sredstev iz KS upravičene regije iz manj razvitih držav, kjer bruto družbeni proizvod (v nadaljevanju BDP) na prebivalca znaša manj kot 75 % povprečja EU.

Mala in srednja podjetja se lahko potegujejo za nepovratna sredstva, posojila in jamstva, ki so dostopna preko programov, ki se upravljajo na nacionalni ravni.

V Sloveniji se politika regionalnega razvoja EU izvaja na *Ministrstvu za regionalni razvoj in tehnologijo*, ki preko mreže regionalnih razvojnih agencij načrtuje in izvaja programe regionalnega razvoja.

2 POSAVSKA REGIJA SKOZI ČAS

Dobra prometna dostopnost, rodovitne ravnice med rekama Savo in Krko, gričevnat svet vinogradov in gozdov ter velika količina vodnega bogastva so dejavniki, ki so Posavsko regijo delali zanimivo skozi čas. Poselitev območja sega v obdobje med bronasto in železno dobo, okrog leta 1000 pr. n. št.

Socialni in gospodarski razvoj regije se prične s prihodom Rimljanov. Ti so ob takratnem bregu reke Save ustanovili prvo upravno središče regije – *Neviodunum* (današnje Drnovo). Skozi *Neviodunum* je vodila cesta *Aquileia* (Oglej)–*Emona* (Ljubljana)–*Siscia* (Sisek)–*Sirmium* (Sremska Mitrovica)–*Singidunum* (Beograd), ki je povezovala današnje ozemlje Italije s sotočjem Donave in Save ter današnjim Beogradom. *Neviodunum* je bil izbran kot kraj za cestno in rečno postojanko.

Po propadu Rimskega cesarstva in zatonu *Neviodunuma* so se na sečiščih naravnih poti izoblikovala tri glavna posavska središča: Brežice, Krško in Sevnica.

2.1 Brežice

Občina Brežice je druga največja občina Posavske regije (za občino Krško). Obsega 268 km² in po zadnjem popisu iz leta 2011 šteje 24.181 prebivalcev, ki živijo v 109 naseljih. Upravno, gospodarsko, izobraževalno, zdravstveno in kulturno središče občine je mesto Brežice, ki je s 6.856 prebivalci tudi največje naselje v občini.

Okolica današnjih Brežic je bila poseljena že v prazgodovini, kar potrjujejo bogati keltski grobovi iz 2. stoletja pr. n. št. Zaradi svoje strateške lege ob sotočju rek Krke in Save, na ravnih tleh Krško-Brežiškega polja, je čez ta prostor že v času rimskega cesarstva potekala prometnica od Italije do Donave, tj. cesta Aquileia (Oglej)–Emona (Ljubljana)–Siscia (Sisek)–Sirmium (Sremska Mitrovica)–Singidunum (Beograd) (Kastelic, 1977, str. 1–19).

Prva omemba kraja sega v leto 1241 kot *Rein* (Breg). V 14. stoletju je naselje postalo trg, leta 1345 pa se že omenja kot mesto, ki je bilo eno izmed središč salzburške posesti (Orožen Adamič, Perkos & Kladnik, 1995, str. 93).

Pridobitev srednjeveškega mestnega gospodarskega in družabnega življenja je bila pravica do trgovanja ob določenih sejemskih dnevih. V času sejemskih dni je bil v veljavi t. i. tržni mir, ki je ljudem, ki so prišli v mesto z namenom trgovanja, zagotavljal posebno zaščito.

Kljub mestnemu obzidju se je mesto spopadalo s turškimi vpadi. Turki so mesto prvič izropali in požgali že leta 1459, nato pa v 15. stoletju še večkrat.

V novem veku so Brežice živele predvsem od trgovine in prometa. To jim je omogočala strateška lega ob sotočju rek Krke in Save, ki je bila pomembna vodna pot od avstrijskih pokrajin proti vzhodu. Ob bregu reke Save je bilo več rečnih pristanišč. Po reki navzdol so tovor prevažali s pomočjo splavov, navzgor pa so tovor vleкли z ladjami. Do leta 1861 so tovor vleкли ljudje, kasneje pa z volovskimi vpregami (do 20 volov). Splavarili so predvsem les iz gozdov Savinjske doline, ki so ga vozili vse do Donave in naprej v Beograd. Premožni meščani pa so si na bregovih Save postavljali trgovske hiše in skladišča.

Sredi 19. stoletja so mimo Brežic zgradili železniško progo Zidani Most–Sisek. Proga je bila sprva enotirna, v letih 1941–1944 pa je bil zgrajen še drugi tir.

Po 2. svetovni vojni se je začel hitrejši gospodarski razvoj mesta in okolice. Poleg trgovine, ki je bila v regiji vedno prva dejavnost, se je začela razvijati tudi industrija. Vinska klet Brežice je bila ustanovljena leta 1946 kot uvozno-izvozno trgovsko podjetje Vino - Sadje Brežice. Leta 1947 je bila ustanovljena Tovarna pohištva Brežice, ki je v najboljših časih zaposlovala 146 ljudi. Obrat avtomobilskih prikolic IMV (del takratne tovarne IMV Novo mesto) je leta 1974 izdeloval po 600 prikolic na leto.

Po letu 1991 in razpadu nekdanje skupne države Jugoslavije se je spremenilo tudi gospodarstvo v Brežicah. Zaradi izgube trga in počasne prilagoditve novim razmeram so propadla številna podjetja, med njimi Tovarna pohištva Brežice ter Beti Metlika – Dobova. Na novo zarisane meje so prinesle nove priložnosti za storitveno dejavnost. V mestu in okolici (Dobova, Jesenice na Dolenjskem) so se odpirala trgovska središča, ki so s svojo ponudbo in cenovno ugodnostjo privabljala kupce iz bližnjega Zagreba in okolice.

Turizem predstavlja v občini velik del gospodarstva. Nedaleč od Brežic, v kraju Čatež ob Savi, so že leta 1797 odkrili termalne vrelce. Po letu 1924 so toplice začeli urejati v zdravilišče, pravi zagon pa so dobili po letu 1963, ko so zgradili moderne objekte. V Termah Čatež so tako v letu 2014 realizirali 659.603 nočitev, kar jim je prineslo 30,8 milijona poslovnih prihodkov (Terme Čatež d.d., 2014, str. 2).

V kraju Cerklje ob Krki je bila leta 1938, v sklopu vojašnice, zgrajena vzletno-pristajalna steza, ki se je do današnjega dne razvila v moderno vojaško letališče, pod posebnimi pogoji uporabno tudi za letenje civilni letal. Letališče je bilo ustanovljeno s strani oblasti Kraljevine Jugoslavije v Cerkljah zaradi ugodnih meteoroloških in geografskih pogojev. Med drugo svetovno vojno je letališče uničil in zasedel nemški okupator. Letališče so posodobili in na njem namestili eskadriljo letal (Pirc, 2005, str. 28-33). Po razpadu Jugoslavije je letališče prišlo pod upravo Ministrstva za obrambo Republike Slovenije. V letu 2014 je bilo letališče deležno celotne obnove, od podaljšanja vzletno-pristajalne steze do namestitve opreme za letenje v najzahtevnejših razmerah. Letališče je s sklepom vlade RS namenjeno tudi civilni rabi. Na letališču naj bi tako pristajala civilna letala, na severni stani letališča pa je načrtovana gospodarska cona Feniks, ki pa do danes še ni zaživela.

2.2 Krško

Občina Krško s svojo površino 286,5 km² in 25.835 prebivalci spada med večje slovenske občine. Segi od hribovitega Bohorja na severu, preko ravninskega Krškega polja, do Gorjancev na jugu. Maji na sosednje občine Brežice, Sevnico, Šentjur, Kozje, Šentjernej, Škocjan ter Kostanjevico na Krki, ki je nastala leta 2006 z odcepitvijo od občine Krško. Kraji so bili poseljeni že v času mlajše kamene dobe, kar pričajo najstarejše arheološke najdbe. Dokaze o življenju in kulturi neolitskega človeka v regiji, hrani Ajdovska jama pri Nemški vasi.

Ostanki nekdanjega rimskega mesta in rečnega pristanišča Neviodunum (od 1. stoletja pr. n. št. do 5. stoletja n. št.) so kljub spremembi toka reke Save, še vedno vidni v vasi Drnovo. Mesto je vsebovalo forum, kopališče, vodnjake, baziliko, kanalizacijo ter pristanišče s skladiščem. Mesto je ležalo na prometno strateški lokaciji saj so mimo mesta potekale cestne povezave do Celeie (Celje) na severu ter Ogleja na zahodu in Beograda na vzhodu.

S 6.995 prebivalci je mesto Krško največje naselje v občini. Mesto je upravno, gospodarsko, zaposlitveno, oskrbovalno, izobraževalno in kulturno središče občine ter spodnjega Posavja. Po združitvi z naseljem Videm, danes mesto leži na levem in desnem bregu reke Save.

Kot kraj se Krško omenja že leta 895, naselbina pa je bila tu že v rimski dobi, kar potrjujejo okoliška arheološka najdišča. Pri vstopu v dolino reke Save se leta 1189 omenja grad pod katerim se je razvil trg, ki je leta 1477 dobil mestne pravice (Orožen Adamič et al. 1995, str. 207). Ker so mesto v drugi polovici 15. stoletja mesto večkrat napadli in oropali Turki, so zgradili obzidje, ki se je ohranilo vse do 18. stoletja (Kastelic, 1977, str. 10).

Mesto je znano tudi po protestantskem gibanju. Tukaj sta živela in delovala Adam Bohorič in njegov učenec Jurij Dalmatin, v bližnji Loki in Šentjerneju pa Primož Trubar. V tem času so v mestu potekali številni čarovniški procesi, ki so se končali šele v začetku 18. stoletja. V Krškem je deloval in umrl tudi polihistor Janez Vajkard Valvasor (1641–1693).

V srednjem veku so se razvile različne obrti, med njimi najbolj usnjarska, čevljarska in krojaška. Povezovali so se v cehe, od katerih se je najdlje obdržal čevljarški. Veliko prebivalcev se je ukvarjalo s kmetijstvom.

Kasneje je se ob splavarjenju po reki Savi, razvijala tudi trgovina, ki je predstavljala večji del takratne gospodarske dejavnosti. Po reki so prevažali predvsem les, vino in žito. V mestu sta bila pristanišče in carinski urad. Od tukaj so blago z vozovi prevažali po Dolenjskem in Kozjanskem. Zaradi prevoznitva je bilo v mestu živahno gostilniško življenje, imeli pa so tudi ladjedelnico za popravilo savskih ladij. Vodilno vlogo gospodarskega razvoja, je leta 1862 prevzela novo zgrajena enotirna železnica (Orožen Adamič et al., 1995, str. 207).

Industrija je prišla v mesto leta 1939, ko je na Vidmu, levem bregu reke Save, ljubljanski industrialec Franc Bonač odprl tovarno celuloze, ki je v tistem času zaposlovala 180 domačinov.

Konec 2. svetovne vojne je bilo mesto opustošeno, posestva v okolici pa so bila zapuščena. S počasno obnovo sta se v mesto vračala obrt in industrija. Mesto je postajalo gospodarsko in politično središče. Leta 1953 se je razširilo na Videm, levi breg reke Save. Stari leseni most je zamenjal železobetonski. Leta 1970 je bilo ustanovljeno podjetje Imperial TOZD Žito Ljubljana, ki se je razvilo iz nekdanje tovarne čokolade in likerjev v Sotelskem.

Največja in najpomembnejša panoga regije je sčasoma postala proizvodnja električne energije. Začetki segajo v leto 1796, ko je lokalni kovač s Senovega odkril premog. Redno izkopavanje premoga se je začelo leta 1839 na Senovem in Brestanici. Zaradi velike

količine nakopanega premoga in zadostnih rezerv so se v okviru trboveljske premogokopne družbe odločili za postavitev termoelektrarne v Brestanici (moč 12,5 Mw). Elektrarno so na začetku 70. let delno preusmerili na plinski pogon (blok 1–3), v letih 1998–2000 pa je bila ta preusmeritev storjena v celoti (izgradnja plinskih blokov 4 in 5).

V 70. letih 20. stoletja se je v Posavju začela nova investicija v elektrogospodarstvu – gradnja jedrske elektrarne. Temeljni kamen je bil položen 1. decembra 1974, januarja 1984 pa je bila elektrarna že v polnem pogonu.

Velik energetski potencial Spodnjega Posavja predstavlja tudi reka Sava. Leta 1993 je bila zgrajena prva elektrarna na spodnji Savi, Hidroelektrarna Vrhovo (HE Vrhovo). Po letu 2006 so sledile še HE Boštanj, Blanca in Krško, medtem ko sta HE Brežice in Mokrice še v gradnji.

2.3 Sevnica

Občina Sevnica je s svojo površino 272 km² druga največja občina Posavske regije. Leži ob dveh rekah, Savi in Mirni, na severu in severozahodu pa jo obdajajo pobočja Velikega Kozja (993 m), Lisce (948 m) in Bohorja (1023 m). Upravno in gospodarsko središče občine je mesto Sevnica, ki je s 4.993 prebivalci tudi največje naselje v občini.

Prva omemba Sevnice sega v leto 1275 z nemškim imenom Liechtenwalde. Sevnica je bila trg že v prvi polovici 14. stoletja, mesto pa je postalo leta 1959, in sicer pod gradom, ki stoji vrh grajskega hriba in se prvič omenja leta 1309. Danes sta v gradu galerija in muzejska zbirka. Ob gradu je manjši park z zanimivim raznolikim drevjem, južno od gradu pa znamenita Lutrova klet, renesančna stavba iz druge polovice 16. stoletja, kjer je Lutrov nauk širil Jurij Dalmatin (Orožen Adamič et al., 1995, str. 341).

Mesta se je v 19. stoletju dotaknilo narodno gibanje. Leta 1866 je bila tukaj ustanovljena prva čitalnica v Posavju, leta 1869 pa se ji pridruži še tabor, na katerem so narodno zavedni Slovenci zahtevali Zedinjeno Slovenijo.

Zaradi dobre geografske lege so kraj sekale številne poti in posledično se je tu razvila trgovska dejavnost. Salzburški nadškof je mestu podelil pravico do sejmov leta 1513, cesar Jožef II. pa ji je leta 1783 dovolil prirejati letne živilske sejme.

Zaradi pomanjkanja prostora so leta 1962 železniško progo Zidani Most–Zagreb zgradili izven trškega jedra, kar je postalo zameetek novega dela mesta.

V preteklosti je bilo mesto gospodarsko nepomembno. V mestu so živeli delavci, zaposleni na železnici, gozdnem gospodarstvu in kopitarni, ki je bila ustanovljena v 19. stoletju Na

podeželju se je prebivalstvo ukvarjalo s kmetijstvom in gozdarstvom na bližnji Lisci. Med obema vojnama, se je s kopanjem rjavega premoga, v večji kraj razvilo bližnje naselje Krmelj (Orožen Adamič et al., 1995, str. 341).

Razvoj industrije se je v občini začel po 2. Svetovni vojni. Odpirali so se obrati tekstilne (Lisca, Jutranjka, Implet), kovinske (Metalna – danes Inkos), gradbene, kemične (Tanin) in lesne (Kopitarna, Stilles) industrije, v katerih je delo našlo veliko okoliških prebivalcev.

3 SOCIALNO OKOLJE SPODNJEPOSAVSKE REGIJE

3.1 Demografska gibanja

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) je v izbranih občinah Spodnjega Posavja je na dan 1. 1. 2015 živel 67.394 prebivalcev. Povprečna gostota poseljenosti je 81,3 prebivalca na kvadratni kilometer in je močno nižja od državnega povprečja 101,8 prebivalca na kvadratni kilometer (Tabela 1) ter gostote poselitve največje občine v Sloveniji, Mestne občine Ljubljana.

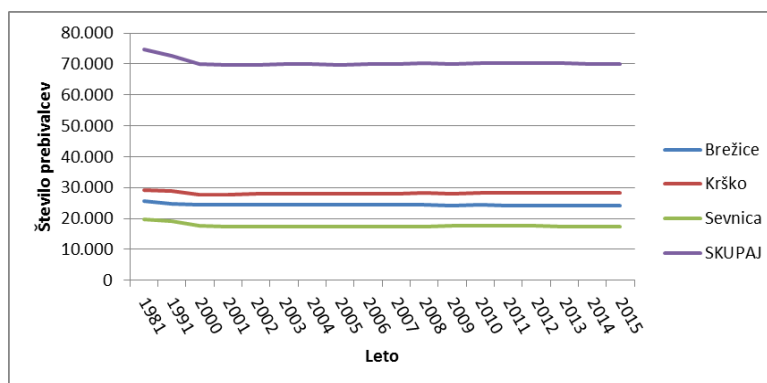
Tabela 1: Število prebivalcev, površina in gostota poseljenosti izbranih območij dne 1. 1. 2015.

	Število prebivalcev	Površina v km ²	Gostota naseljenosti na km ²
Slovenija	2,062.874	20.273,00	101,80
Ljubljana	287.218	275,00	1.044,40
Brežice	24.184	268,10	90,20
Krško	25.835	286,50	90,20
Sevnica	17.375	272,20	63,80

Vir: SURS, Prebivalstvo po starosti, spolu, občine, Slovenija, polletno, 2016a.

Število prebivalcev za izbrane občine skozi čas upada (Slika 1). Upadanje števila prebivalcev je predvsem posledica večjega števila umrlih ljudi kot novorojenih (Priloga 1) oz. negativni naravni prirast prebivalstva ter izseljevanje prebivalcev v druge občine. Upad je bil še posebej velik v občini Brežice, medtem ko so priseljenci iz tujine v občinah Krško in Sevnica nekoliko ublažili trend upadanja prebivalstva.

Slika 1: Gibanje števila prebivalcev v občinah Brežice, Krško¹ in Sevnica v letih 1981–2015

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, *Popis prebivalstva 1981*, str. 14, tabela 1.1.1; *Popis prebivalstva 1991*, str. 83, tabela 1.1.; *Prebivalstvo po starosti, spolu, občine, Slovenija, polletno*, 2016a.

Za prikaz spolne in starostne sestave prebivalstva in razmerja med starostnimi skupinami uporabljamo starostno piramido. Iz njene oblike lahko razberemo, katera je prevladujoča starostna skupina prebivalstva (mladi, zreli ali stari) in kakšen bo trend razvoja prebivalstva.

Jeršin navaja tri osnovne oblike starostnih piramid:

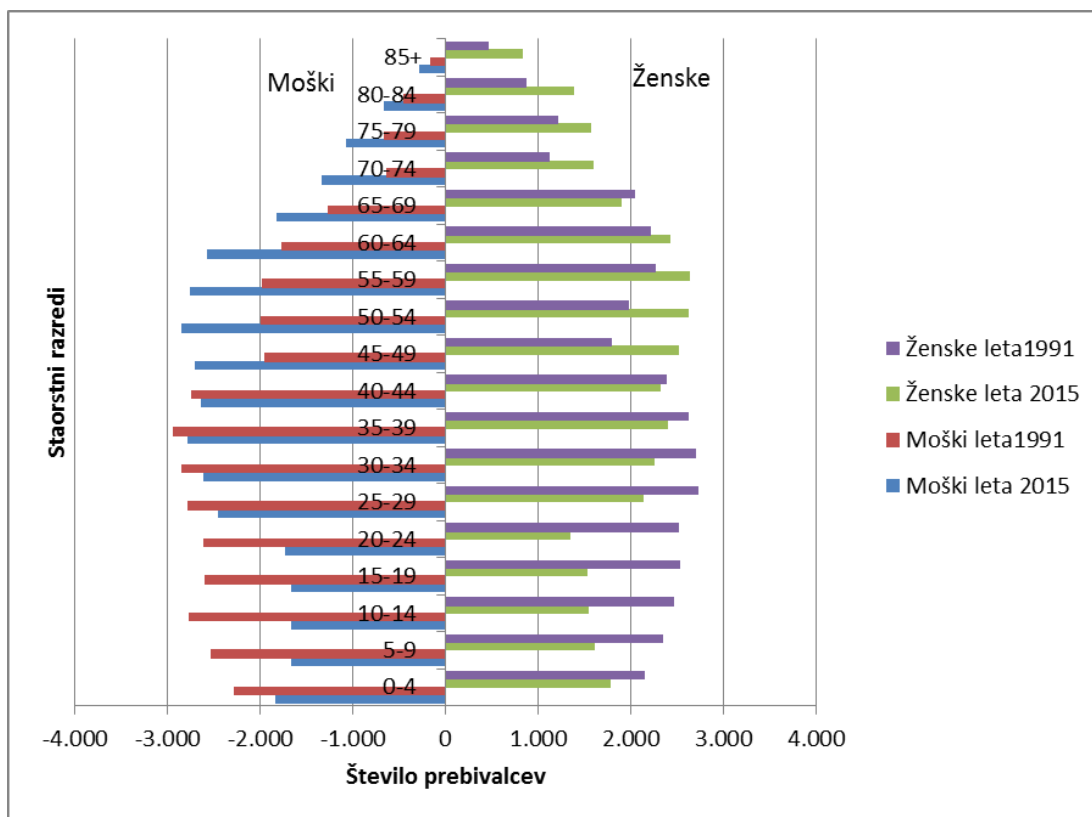
- **oblika trikotnika**: značilna je prevlada mladega prebivalstva,
- **oblika koša**: značilna je prevlada zrelega prebivalstva, pri čemer je mladih več kot starih,
- **oblika žare**: značilna je prevlada zrelega prebivalstva, pri čemer je starih več kot mladih (Jeršin & Janžekovič, str. 50).

Starostna piramida za izbrane občine (Slika 2) na za leti 1991 in 2015 izkazuje obliko žare. Pri tovrstni obliki prevladuje zrelo prebivalstvo, pri čemer je starih več kot mladih. Značilna je za razviti zahodni svet. Vse manj je rojstev in posledično prebivalcev v spodnjih starostnih razredih. Povprečna starost prebivalcev (43,2 let) se dviguje (Priloga 2) in je že sedaj nad povprečno starostjo prebivalcev Slovenije (42,5 let). Povečuje se delež prebivalcev, starejših od 45 let, in delež žensk, starejših od 70 let, kar je skladno z višjo povprečno in pričakovano starostjo žensk.

V letu 1991 je imela starostna piramida še obliko koša, kar pomeni, da je bilo več mladih kot starih.

¹ Od leta 2006 so zaradi primerljivosti statističnih podatkov pri občini Krško upoštevani tudi prebivalci občine Kostanjevica na Krki, ki se je 1. 3. 2006 odcepila od občine Krško.

Slika 2: Starostna in spolna struktura prebivalstva za občine Brežice, Krško in Sevnica leta 1991 in 2015

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, Popis prebivalstva 1991, str. 83, tabela 1.1.; Prebivalstvo po velikih in petletnih starostnih skupinah in spolu, občine, Slovenija, polletno, 2016b.

V starostni strukturi se zmanjšuje delež mladih. Ob hkratnem podaljševanju časa izobraževanja in kasnejšem vstopu na trg delovne sile prihaja do velikega razkoraka med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Na trgu primanjkuje mladih s kvalificirano tehnično izobrazbo, na drugi strani pa je presežek visoko izobraženih, še posebej med ženskami, ki se izobražujejo več in dlje časa.

Spremembe v demografski sestavi prebivalstva, kjer se zaradi različnih dejavnikov (rodnost, smrtnost, preseljevanje, migracije) povečuje delež starejših prebivalcev nad 60 oz. 65 let v celotni strukturi prebivalstva, vplivajo na vsa področja gospodarskega in družbeno-socialnega življenja.

Starajoče se prebivalstvo je tudi vse manj delovno aktivno. V Sloveniji in manj razvitih regijah, kot je Spodnjeposavska, se tako zmanjšuje razmerje med delovno aktivnimi in upokojenimi oz. vzdrževanimi, kar že sedaj predstavlja veliko breme za pokojninsko blagajno. Z višanjem prispevnih stopenj za pokojninsko zavarovanje se poslabšujeta gospodarsko okolje in konkurenčna prednost.

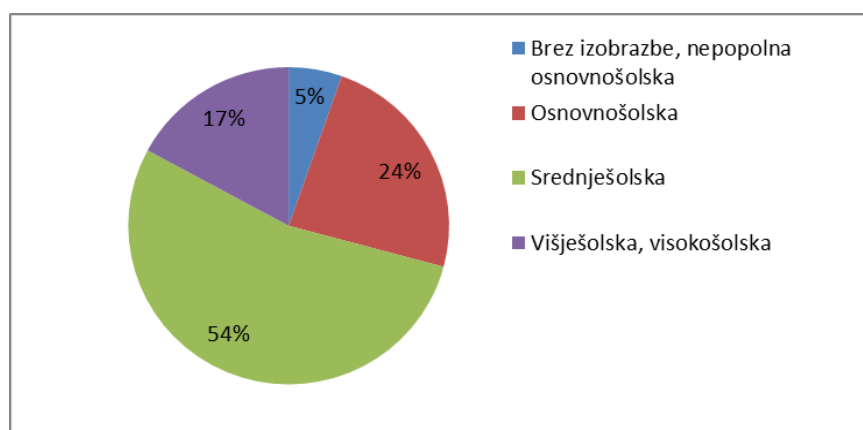
Hkrati se s starajočim prebivalstvom povečuje število starejših, ki potrebujejo nego in oskrbo. V Posavju delujejo trije domovi starejših občanov. Obilje prostora za gradnjo stanovanjskih objektov in nizka cena bi lahko pomenila cenovno prednost pri oskrbi starejših iz širše regije.

3.2 Šolstvo in izobrazba

Izobraževanje je in postaja vse bolj pomembna dobrina ne samo z vidika osebnega razvoja, temveč tudi družbenega. Bolj izobraženi kader pripomore k boljšemu razumevanju in spodbujanju gospodarske rasti, izboljšanju kohezije in zmanjšanju družbene neenakosti ter s tem k večji skupni blaginji. Vsako dodatno leto izobraževanja naj bi dvignilo dohodek za 5–15 %, saj ima posameznik z višjo stopnjo izobrazbe več možnosti, da dobi bolj plačano delovno mesto. V današnjem svetu znanja in globalizacij pa so možnosti selitve delovnih mest za nizko usposobljeno delovno silo najbolj na udaru. Bolj izobražen in usposobljen posameznik bo dosegal boljšo produktivnost in ustvarjal višjo dodano vrednost. Izobrazba prebivalstva je v modernih družbah tista sestavina, ki zaznamuje in narekuje družbo usmerjeno v razvoj. Prikazuje inovacijsko sposobnost okolja iz zmožnost prilagajanja novim izzivom in trendom v moderni družbi (Ravbar, 2009, str. 93).

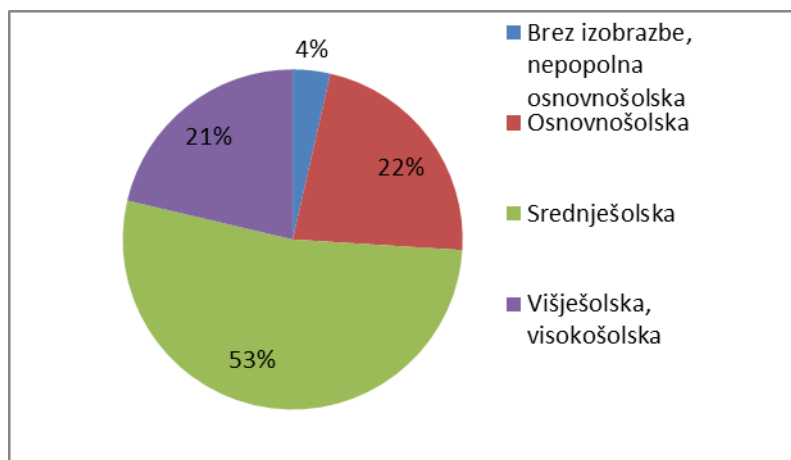
S podaljševanjem življenjske in posledično tudi delovne dobe prihaja do menjavanja delovnih mest, s tem pa se pokaže tudi potreba po naboru znanja z različnih področij. Sliki 3 in 4 prikazujeta izobrazbeno strukturo prebivalcev v občinah Brežice, Krško, Sevnica in v Republiki Sloveniji na dan 1. 1. 2015.

Slika 3: Struktura izobrazbe prebivalcev, starih 15 let ali več, na dan 1. 1. 2015 v občinah Brežice, Krško in Sevnica

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, *Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi in spolu, občine, letno, 2016c*.

Slika 4: Struktura izobrazbe prebivalcev v Republiki Sloveniji, starih 15 let ali več, na dan 1. 1. 2015

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, občine, letno, 2016c.

V primerjavi s slovensko izobrazbeno strukturo je v izbranih občinah večji odstotek prebivalstva brez izobrazbe in z nedokončano osnovno šolo. To lahko razložimo z višjo povprečno starostjo prebivalcev od slovenskega povprečja ter z večjo populacijo Romov, ki živijo v občinah Brežice in Krško, pri katerih je izobrazbena raven zelo nizka.

Največji delež je srednješolsko izobraženih, kar 54 % celotne populacije, kar je za eno odstotno točko več, kot je bilo enako izobraženih v Republiki Sloveniji. Višji odstotek srednješolsko izobraženih gre na račun manj izobraženih s končano vsaj višješolsko izobrazbo. Teh je kar 3 % manj od državnega povprečja.

Izobrazbena struktura se skozi čas izboljšuje tako na področju izbranih občin kot v Republiki Sloveniji (Priloga 3, Slika 1 in 2). Delež populacije, stare 15 let in več, z nedokončano osnovno šolo se je od 22 % v letu 1991 znižal na 5 % populacije izbranih občin. Zelo se je tudi povečal delež višje- in visokošolsko izobraženih v regiji. V letu 1991 je znašal 5,4 % populacije, v letu 2015 pa že 17,1 %.

Na območju občin Brežice, Krško in Sevnica delujejo številne izobraževalne ustanove. Na ravni primarnega izobraževanja deluje 22 osnovnih šol in 2 podružnični šoli.

Srednješolsko izobrazbo dijaki pridobivajo na šestih srednjih šolah, enakomerno razporejenih v Brežicah (Ekonomška in trgovska šola Brežice, Gimnazija Brežice), Krškem (Šolski center Krško – srednja in poklicna šola, Gimnazija Krško) in Sevnici, kjer v okviru Šolskega centra Krško izvajajo srednješolske programe frizer in mizar (Priloga 4).

V Krškem in Brežicah delujeta dislocirani enoti fakultet Univerze v Mariboru in višja strokovna šola:

- Ekonomska in trgovska šola Brežice, Višja strokovna šola,
- Univerza v Mariboru, Fakulteta za energetiko Krško,
- Univerza v Mariboru, Fakulteta za logistiko Krško.

Na področju vseživljenjskega izobraževanja deluje Ljudska univerza Krško, ki odraslim ponuja izobraževalne programe ter zagotavlja informiranje in svetovanje za nadaljnje izobraževanje.

3.3 Trg delovne sile

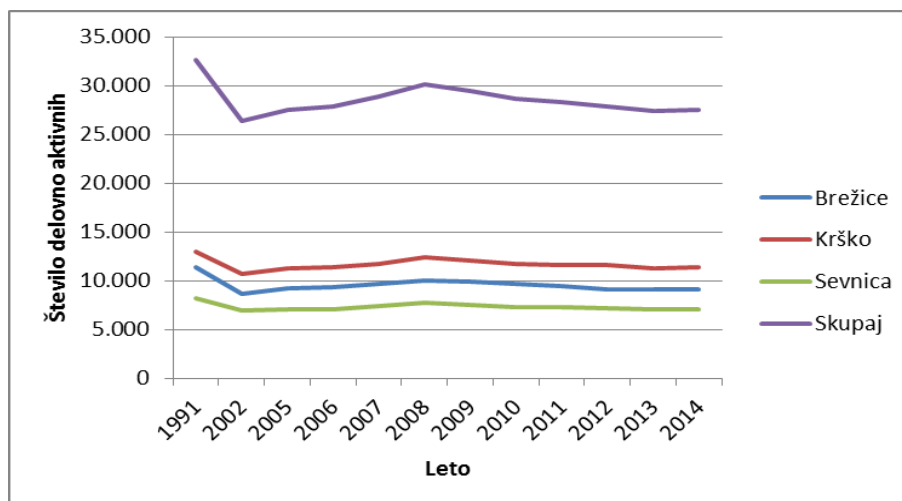
Trg dela v Sloveniji, s tem pa tudi v Spodnjeposavski regiji, je v zadnjih 25 letih doživel velike spremembe. V razvitih družbah se je trg dela spreminjal postopoma, v Sloveniji pa smo to transformacijo doživeli v dobrih dveh desetletjih.

Odcepitev Slovenije od nekdanje skupne države Jugoslavije in odločitev za odprto tržno gospodarstvo, je bila velika sprememba ustroja naše družbe in gospodarstva. Hitre spremembe na odprtem trgu, razvoj znanosti, tehnološki napredek in konkurenca, so povzročili spremembe in prilagajanja na področju trga dela (Malačič, 2007, str. 92).

Z izgubo zaprtega trga nekdanje Jugoslavije je prišlo do stečajev in odpuščanj v kovinski (Kovinarska Krško, Metalna Senovo), tekstilni (Labod Krško, Beti Metlika – enota Dobova, Jutranjka, Lisca, Inplet), usnjarski in železarski industriji ter gradbeništvu (Pionir).

Število aktivnih prebivalcev (Priloga 5) je po osamosvojitvi močno upadlo predvsem zaradi izselitve oz. vrnitve delovnih migrantov iz nekdanjih skupnih držav. V poznejših letih je k upadu delovno aktivnih prispevalo hitro upokojevanje delovne sile in demografski trendi (zmanjšanje rojstev).

Slika 5: Delovno aktivno prebivalstvo skozi čas v občinah Brežice, Krško², Sevnica in za celotno območje

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, Popis prebivalstva 1991, str. 83, tabela 1.1; Aktivno prebivalstvo po zaposlitvenem statusu, občine, Slovenija, Popis 2002, tabela 9; Delovno aktivno prebivalstvo po občinah delovnega mesta, Slovenija, letno, 2016d.

3.4 SWOT analiza socialnega okolja

Z matriko prednosti, slabosti, priložnosti ter nevarnosti (v nadaljevanju SWOT) analiziramo prednosti in slabosti notranjih dejavnikov podjetja oz. okolja, ki ga preučujemo, ter priložnosti in nevarnosti zunanjega okolja, v katerem deluje (Potočnik, Umek, 2004, str. 308). Notranje dejavnike je mogoče spremeniti in izboljšati, medtem ko se lahko zunanjim le prilagodimo.

Slabosti regije so podobne manj razvitim in tako za življenje manj priljubljenim okoljem. Z zmanjšanjem rodnosti (Tabela 2) in številčnosti generacij prihaja na trg manjše število za delo sposobnih kandidatov. K zmanjševanju delovno aktivne populacije pripomore tudi daljše izobraževanje mladih in ne odločanje za vračanje v domače okolje. Starajoči se populaciji niso prilagojene kapacitete v zavodih in domovih ter za varstvo in oskrbo starejših. Nizka stopnja formalne izobrazbe starejših prebivalcev ob pomanjkljivi ponudbi dodatnega izobraževanja ustvarja veliko število dolgotrajno brezposelnih med že tako veliko množico brezposelnih. Nadpovprečna stopnja brezposelnosti in povpraševanje gospodarstva po srednje izobraženem tehničnem kadru pa povzroča težji vstop mladih na trg delovne sile.

² Od leta 2006 so zaradi primerljivosti podatkov pri občini Krško upoštevani tudi delovno aktivni iz območja občine Kostanjevica na Krki, ki se je s 1. 3. 2006 odcepila od občine Krško.

Višanje starosti prebivalcev lahko kratkoročno uvrstimo med prednosti Spodnjeposavske regije, saj se s tem deloma kompenzira zmanjševanje delovno aktivne populacije zaradi nizke natalitete in odseljevanje mladih iz regije. Zaradi majhne regionalne oddaljenosti in dobrih prometnih povezav se primanjkljaj zaposlenih odpravi tudi z dnevnimi delovnimi migranti iz bližnjih regij. Prednost regije je tudi množica izobraževalnih programov za mlade, ki tako izboljšuje izobrazbeno strukturo prebivalcev. K izboljševanju socialnega kapitala mladih pripomorejo tudi mladinski centri v regionalnih središčih.

Starajoče prebivalstvo in nizka nataliteta pa dolgoročno predstavljata veliko nevarnost tako za regijo kot državo. Zaradi počasnosti prilagajanja gospodarstva in prehoda v nove dejavnosti z višjo dodano vrednostjo ter zaradi dejavnosti, ki bodo skrbele za starejše, bo prišlo do velikega strukturnega neskladja. Primanjkovalo bo delovnih mest za visoko izobražen kader, hkrati pa bo primanjkovalo delavcev za nizko kvalificirana delovna mesta.

Majhne gostote pozidave, nizke cene zemljišč in s tem cenovna ugodnost življenja bi lahko bile priložnosti bodočega razvoja regije. Vključevanje starejših v programe mentorstva in s tem prenos neformalnega, specifičnega znanja s področja jedrske, kovinarske in papirniške dejavnosti bi olajšala in skrajšala vstop mladih na zahteven trg dela. Delovne izkušnje starejših bi veliko pripomogle k razvoju podjetništva in odpiranja manjših podjetij. Odpiranje novih šolskih programov s področja turizma, socialnega varstva in dela z ljudmi bi omogočilo razvoj storitvenih dejavnosti, ki jih danes primanjkuje, ob starajočemu prebivalstvu pa bo po njih vse večje povpraševanje.

Tabela 2: SWOT analiza socialnih dejavnikov občin Brežice, Krško in Sevnica

PREDNOSTI		SLABOSTI	
Demografska gibanja			
- višanje povprečne starosti - povečevanje delovno sposobnih - razširjena mreža socialnih ustanov		- nizka nataliteta, visoka mortaliteta - odliv mladih, nevrčanje diplomantov iz krajev študija - izseljevanje zaposlenih v druge kraje - pomanjkanje kapacitet za varstvo in oskrbo starejših	
Šolstvo in izobrazba			
- velika ponudba srednješolskih izobraževalni programov - ponudba programov izobraževanja, ki jih regija potrebuje - prisotnost programov vseživljenjskega izobraževanja		- pomanjkanje kadrov s specifičnim znanjem - slaba ponudba programov neformalnega izobraževanja - podaljševanje časa izobraževanja - nizka stopnja izobrazbe starejših prebivalcev - nizka stopnja izobrazbe romske skupnosti	

se nadaljuje

Tabela 2: SWOT analiza socialnih dejavnikov občin Brežice, Krško in Sevnica (nad.)

Trg dela	
• razvejano okolje za mreženje (mladinski centri, društva) • bližina delovnih mest, majhna regionalna oddaljenost • regijska štipendijska shema	• visoka stopnja brezposelnosti • veliko število dolgotrajno brezposelnih • strukturno neugodna brezposelnost • nizka stopnja izobrazbe brezposelnih • težaven vstop mladih na trg dela
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Demografska gibanja	
• priseljevanje mladih iz drugih regij • spodbujanje in podpora mladih družin • cenovna ugodnost življenja • večji izkoristek obstoječih kapacitet, propadajočih področij • boljša organizacija nege starejših	• starajoče prebivalstvo • nižja rodnost in zmanjševanje populacije • reorganizacija zdravstvene mreže – preselitev enote nujne pomoči
Šolstvo in izobrazba	
• odprtje novih programov izobraževanja, predvsem višješolskih • večji pomen neformalnega izobraževanja • izobraževanje starejše populacije • uveljaviti sistem vseživljenjskega učenja	• počasno uvajanje sprememb • neskladnost izobraževalnega sistema in potreb gospodarstva
Trg dela	
• povezovanje gospodarstva in izobraževalnih institucij • promoviranje in razvoj podjetništva • vključevanje starejših v programe mentorstva in drugih oblik uvajanja mladih na delovna mesta • uporaba in prenos specifičnega znanja (papirniškega, jedrskega ...)	• nadaljnje zapiranje delovnih mest • naraščajoča brezposelnosti • neskladnost med ponudbo in povpraševanjem po kadru, znanju • ne prilagajanje gospodarstva novim industrijam (informacijski)

Vir: Regionalna razvojna agencija Posavje, Regionalni razvojni program regije Posavje 2014–2020, strateški del, 2014, str. 34-35.

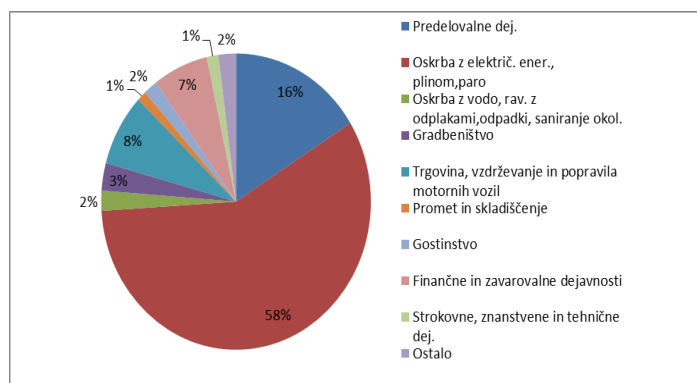
4 GOSPODARSKO OKOLJE SPODNJEPOSAVSKE REGIJE

4.1 Gospodarske družbe

Spodnjeposavsko regijo bi lahko imenovali energetska bazen Slovenije. V regiji imajo svoj sedež ali proizvodne obrate energetska podjetja, ki v državi spadajo med največje

proizvajalce, prodajalce in distributerje električne energije (Gen-I, d.o.o., Nuklearna elektrarna Krško, d.o.o., Gen energija, d.o.o., Termoelektrarna Brestanica, d.o.o., HESS, d.o.o.). V letu 2014 je po podatkih Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES) 15 podjetij v panogi oskrbe z električno energijo in paro ustvarilo 58 % vseh prihodkov regije (Slika 6), vendar zaposlovalo le 11 % oz. 1006 (Priloga 6) vseh zaposlenih v gospodarskih družbah (AJPES, 2015a, str. 20). Če upoštevamo še prihodke družbe, ki deluje na področju elektrogospodarstva, po glavni dejavnosti pa se uvršča med finančne in zavarovalne dejavnosti, je delež vseh prihodkov te panoge znašal 64,4 %. Podjetja so ustvarila 75 % vseh prihodkov, doseženih na tujem, ter 38 % dodane vrednosti. Dodana vrednost na zaposlenega je znašala 160.562 EUR in je zelo odstopala od povprečja v regiji (46.285 EUR) in v Sloveniji (40.324 EUR). Dejavnost je bila najbolj prisotna v občini Krško, kjer so štiri družbe te panoge ustvarile 79,6 % vseh prihodkov družb v občini.

Slika 6: Delež posameznih dejavnosti po prihodkih gospodarskih družb v Spodnjeposavski regiji v letu 2014

Vir: Povzeto in prirejeno po AJPES, Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug v Spodnjeposavski regiji v letu 2014, 2015a, str. 21.

Največ delovnih mest v regiji zagotavljajo podjetja iz predelovalne dejavnosti. V letu 2014 je v panogi poslovalo 194 podjetij, ki so zaposlovala 39,1 % oz. 3.582 vseh zaposlenih v gospodarskih družbah (Priloga 6) in ustvarila 16,1 % prihodkov regije. Neto dodana vrednost na zaposlenega je znašala 34.388 EUR. Podjetja so prisotna v vseh posavskih občinah. V občini Kostanjevica je bilo 91,9 % vseh prihodkov občine ustvarjenih v predelovalni delavnosti (podjetje Resistec UPR, d.o.o., Athos Elektrosistemi, d.o.o.), v občini Sevnica 63,7 % (Lisca, d.d., Tanin, d.o.o., Preis Sevnica, d.o.o., Stillles, d.o.o.) in občini Brežice 19,2 % (Kovis, d.o.o.). V občini Krško so podjetja iz predelovalne dejavnosti v letu 2014 ustvarila le 9,8 % vseh prihodkov (Vipap Videm Krško, d.d., Willy Stadler, d.o.o., Papiroti, d.o.o.). Predvsem po zaslugi papirnice Vipap Videm je bilo nominalno še vedno največ prihodkov, dobrih 48,4 %, ustvarjenih v občini Krško.

Dejavnost trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil se uvršča na tretje mesto po ustvarjenih prihodkih leta 2014 v Posavski regiji. 368 podjetij je skupaj ustvarilo 212 mio prihodkov oz. 7,9 % vseh prihodkov v regiji. Dejavnost je najbolj zastopana v občini Brežice, kjer ima trgovina in posredništvo zaradi svoje geografske lege ob državni meji in dobrih cestnih povezavah tradicionalno veliko zastopanost. V Brežicah ima svoj sedež prodajno podjetje JYSK, d.o.o., več trgovskih centrov, ki so bili vedno dobro obiskani s strani hrvaških kupcev ter trgovce motornih vozil in opreme.

V regiji so slabo zastopane dejavnosti, ki imajo velike multiplikativne učinke in pozitivne vplive na okolje: gradbeništvo, promet in skladiščenje, gostinstvo, informacijske in komunikacijske dejavnosti, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti ter zdravstvo in socialno varstvo. Skupaj generirajo le 7,1 % vseh prihodkov in 10,6 % vsega dobička regije (Priloga 6).

Nekoč zelo prisotna gradbena dejavnost, danes predstavlja le še 3 % celotnega prihodka v regiji, kljub temu da se izvajajo večji infrastrukturni posegi (gradnja hidroelektrarn, cestno omrežje).

Zaradi dobre geografske lege, naravnih danosti in velikega trga v bližnji okolici bi morale biti bolj izkoriščene tudi dejavnosti prometa in logistike (1,1 %), gostinstva (1,7 %) ter zdravstveno-socialnega varstva (0,2 % vseh prihodkov regije). Sedaj v vsaki panogi deluje po ena večja družba (Grieshaber Logistika, d.o.o., Terme Čatež, d.o.o., Dom starejših občanov Krško, d.o.o.) in nekaj posameznikov, ki pa ne ustvarjajo večje dodatne vrednosti.

Enako kot pri dodani vrednosti na zaposlenega je zelo velika razlika tudi v povprečni mesečni bruto plači na zaposlenega. Ta je bila s 1.785 EUR najvišja v občini Krško, medtem ko je v občini Brežice znašala 1.261 EUR, v občini Sevnica pa 1.264 EUR. Leta 2014 je povprečna mesečna bruto plača v Sloveniji znašala 1.490 EUR na zaposlenega. Povprečne plače so se zelo razlikovale po dejavnostih. V dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo so za 109,5 % presegale državno povprečje, v predelovalni dejavnosti, v kateri je v Posavju zaposlenih 39,1 % delovne sile, pa je bila za 6,9 % manjša od državnega povprečja.

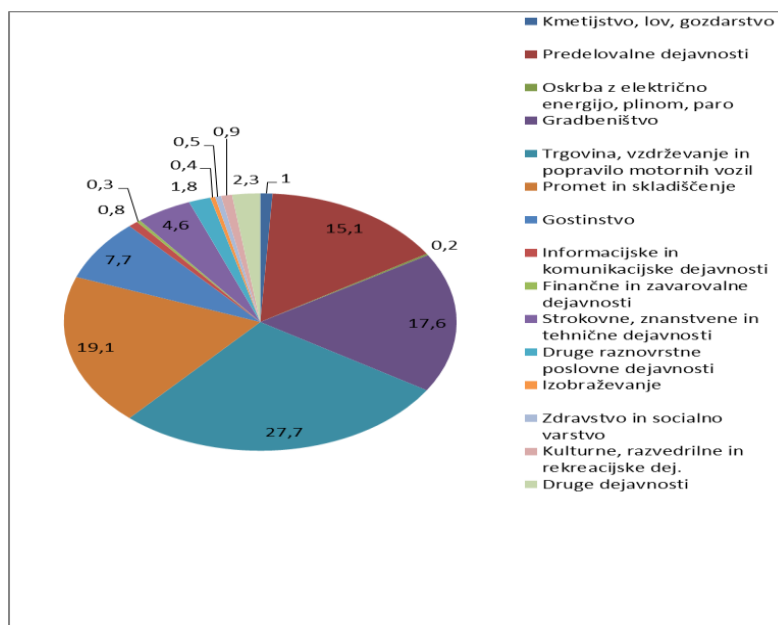
4.2 Samostojni podjetniki

Mala podjetja in samostojni podjetniki so gonilna sila uspešnih družb, ki ustvarjajo blaginjo in inovacije. Države z nižjim prihodkom bi poleg razvoja človeškega kapitala in povečanjem dostopnosti tehnologije morale bolj promovirati podjetniško delovanje (Acs, Szerb, 2007). To bi moralo še posebej veljati za majhno državo kot je Slovenija in okolje kot je Posavje, ki je zaradi majhnosti nezanimivo za tuje investitorje in nezmožno konkurirati na trgu množične proizvodnje.

Podjetniki so v Spodnjem Posavju pomembna ekonomska skupina, saj skupaj zaposlujejo 1.935 ljudi (Priloga 7), kar predstavlja 21,1 % vseh zaposlenih v družbah. Poslovanje, razen v dejavnosti prometa in skladiščenja, še vedno poteka v lokalnem okolju, saj je 89 % podjetniškega prihodka ustvarjenega znotraj meja Slovenije (AJPES, 2015b, str. 1)

Velik del podjetnikov deluje v dejavnostih, ki ne ustvarjajo velike dodane vrednosti in znanja. Največji delež, dobrih 27 % (Slika 7) v prihodkih vseh podjetnikov, je leta 2014 imela dejavnost trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil. V dejavnosti je deloval 401 podjetnik. Skupaj so zaposlovali 403 ljudi. Dejavnost je bila enakomerno zastopana v vseh treh spodnje posavskih občinah.

Slika 7: Delež posameznih dejavnosti po prihodkih samostojnih podjetnikov v Spodnjeposavski regiji v letu 2014

Vir: Povzeto in prirejeno po AJPES, Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v Spodnjeposavski regiji v letu 2014, 2015b, str. 12, tabela Pomembnejši podatki o podjetnikih po posameznih področjih dejavnosti.

Po deležu ustvarjenih prihodkov (19,1 %) je bila dejavnost prometa in skladiščenja druga najpomembnejša panoga. V njej je delovalo 198 podjetnikov, ki je zaposlovalo 247 ljudi. Dejavnost je ustvarila 61,9 % (Priloga 7) vseh prihodkov podjetnikov, ustvarjenih na tujem. Med podjetniki je bila dejavnost najbolj zastopana v občini Sevnica, saj se je z njo ukvarjalo 28,7 % vseh podjetnikov v občini. Med njimi so prevladovali vozniki tovornih vozil.

V dejavnosti gradbeništva je bilo največ zaposlenih med podjetniki v Spodnjeposavski regiji (22,5 %, Priloga 7). Skupno so ustvarili 36,1 mio EUR prihodka oz. 17,6 % vsega prihodka. Dejavnost je bila najbolj zastopana v občini Krško, v kateri je predstavljala 20,9-odstotni delež med prihodki podjetnikov v občini.

Zelo majhen delež prihodka podjetnikov je ustvarjen v dejavnostih, kjer se ustvarjata visoka dodana vrednost in znanje. V panogi strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti sta v letu 2014 delovala 302 podjetnika, v informacijsko-komunikacijski dejavnosti pa 65 posameznikov, vendar je njihov delež v skupnih prihodkih podjetnikov le 5,4-odstoten. Posledično nizki sta bili tudi neto dodana vrednost na zaposlenega (30.176 EUR) in povprečna mesečna plača (961 EUR).

4.3 Naložbe in inovacije

Povezanost naložb in aktivnosti na področji inovacijske dejavnosti ter njihovega prispevka h gospodarski rasti, so v strokovni literaturi že davno dokazane. Njihova prisotnost ali pomanjkanje v okolju, je posledica različnih dejavnikov, prispevajo pa k nastanku različnih družbenih in regionalnih neenakosti (Ravbar, 2009, str. 9).

Investicijska dejavnost spodnje posavske regije se kaže v poslovanju podjetij in zaposlenosti lokalnega prebivalstva. Investicije v regiji so usmerjene predvsem v gradnjo objektov in poslovnih prostorov (Priloga 8) ter stroje in opremo, zelo malo pa v neopredmetena sredstva (znanje in raziskave). V raziskavah in razvoju (v nadaljevanju RRD) je bilo leta 2014 v regiji zaposlenih le 67 ljudi, kar je najmanj med slovenskimi regijami (druga regija z najmanj zaposlenimi v RRD je Notranjsko-kraška regija s 87 zaposlenimi). Enako je regija na zadnjih mestih po kazalnikih inovacijsko aktivnih podjetij (41,21 %) in podjetij, ki so uvedla inovacijo proizvoda ali postopka (29,8 %) v letu 2010. Povprečje kazalnikov za Slovenijo je 49,3 % inovacijsko aktivnih podjetij in 34,7 % podjetij, ki so uvedla nov proizvod ali postopek.

Regija lahko investitorjem ponudi prostor v novo zgrajenih poslovnih conah, nižje cene zemljišč, dobro prometno povezljivost, bližino večjih trgov, mlado izobraženo delovno silo ter različne oblike pomoči pri financiranju. Občina Brežice investitorje vabi s subvencijo pri nakupu in opremljenosti zemljišč v svojih poslovnih conah. Razvojna agencija Posavje letno objavlja razpise za garancijske sheme, katerih namen je finančna podpora v obliki ugodnejših kreditov pri bankah in zagotavljanju garancij za odobrene kredite.

Kljub vsem spodbudam za investicije v regijo pa je izkupiček majhen oz. so investicije premalo diverzificirane. Od leta 2005 naprej je bila glavnina investicij usmerjena v gradnjo hidro elektrarn (v nadaljevanju HE) na spodnji Savi (HE Boštanj, Arto-Blanca, Krško in Brežice) in urejanje vodotoka reke Save. Tudi v prihodnje se z dokončanjem izgradnje HE

Brežice in HE Mokrice ter z izgradnjo skladišča radioaktivnih odpadkov, največje investicije obetajo v tej dejavnosti. Veliko vrednost med investicijskimi vlaganji predstavlja vsakokratni remont Nuklearne elektrarne Krško.

Odprtje obrata tovarne zdravil Krka v letu 2015 v Krškem spada med največje investicije zunaj elektroindustrije v Posavju. Investicija je znašala 85,2 mio EUR, zaposlitev pa je dobilo 61 delavcev. V prihodnosti je predvidena tudi širitev obrata.

Med »*greenfield*« investicije se uvršča le odprtje logističnega centra podjetja Grieshaber logistika, d.o.o., ki je v poslovni coni Drnovo odprlo logističen center v katerem 140 zaposlenih embalira in izvaja dostavo proizvodov blagovne znamke Bosch do končnih kupcev.

Med ostalimi investitorji prednjačijo občine in podjetja v lasti občin, ki s pomočjo kohezijskih sredstev prenavljajo občinska središča, urejajo center za ravnanje z odpadki in ostalo občinsko infrastrukturo.

4.4 Kovinskopredelovalna industrija

Pred razvojem elektroindustrije je bila za regijo značilna predelovalna industrija, predvsem predelava in obdelava kovin. Po koncu druge svetovne vojne so se razmere za obrt in industrijo močno spremenile. Tovarne in delavnice so bile podržavljene, obrtniki pa so svoje nekdanje obrtne delavnice dobili v zakup. Obrtniške delavnice so bile združene in povezane v obrtne zadruga. V kovinarsko predelovalni industriji je bila tako ustanovljena Splošna obrtna kovinarska zadruga Videm-Krško, katere podlaga za ustanovitev je bila ključavničarska dejavnost bratov Andreja in Antona Čebularja. Zadruga je ob ustanovitvi leta 1954 zaposlovala 27 delavcev. Zaradi uspešnega poslovanja se je zadruga leta 1962 preimenovala v podjetje Kovinarska, tovarna industrijskih naprav, ladijske opreme in konstrukcij Videm-Krško. V sedemdesetih letih so se v povezavi s tujim partnerjem razširili na izdelavo asfaltnih baz. Svoje proizvode so prodajali po celotni bivši Jugoslaviji. Postavljali so viseče mostove, televizijske stolpe, modne hiše in trgovine. Na višku leta 1974 je podjetje zaposlovalo 521 ljudi, prostori podjetja pa so zavzemali velik del mesta Krško. Zaradi izgube trga po letu 1991, se podjetje ni obdržalo. Prostore podjetja so zapolnili manjši podjetniki in trgovine, ki pa danes ne presežejo 300.000 EUR prometa. Podjetja se ukvarjajo z obdelavo kovin (Kovinarska – ACO, s.p.) in izdelavo kovinskih konstrukcij (Asfaltna tehnika Strojanshek Jože, s.p.).

Z razvojem podjetja Kovinarska so se v regiji odpirale šole, ki so izobraževale tehnični kader. V Krškem je bila tako ustanovljena strojna in elektro šola, ki se je do danes razvila v srednjo poklicno šolo in tehnično gimnazijo. Ob končanem izobraževanju imajo dijaki in študentje nemalo težav najti delovno mesto, kjer bi lahko uporabili in razvijali svoje

znanje. Izjemi na področju zaposlovanja sta Nuklearna elektrarna Krško d.o.o. in podjetje I.H.S. Industrijski manipulacijski sistemi Krško d.o.o. (v nadaljevanju I.H.S.).

Podjetje I.H.S. je družinsko podjetje, ustanovljeno leta 1989, ki se ukvarja s proizvodnjo transportne, pakirne in paletirne tehnike. Zaposlujejo 93 ljudi, v letu 2015 pa so ustvarili 13,3 mio EUR prihodkov. Podjetje samo razvija produkte za posameznega kupca (Krka, Lek, Coca Cola), za kar zaposlujejo tehnični kader različnih smeri (strojniki, programerji, elektroinženirji). S svojimi proizvodi dosega dodano vrednost (42.200 EUR), ki je višja kot regijsko povprečje v predelovalni dejavnosti (34.400 EUR).

4.5 SWOT analiza gospodarskega okolja

Gospodarsko okolje spodnjega Posavja je dokaj dobro razvito, vendar le v nekaterih panogah. Ena od njih je proizvodnja in distribucija električne energije. Kljub potencialno veliki nevarnosti in velikim posegom v okolje je v regiji dobro sprejeta. Panoga je tudi edina, ki ustvarja visoko dodano vrednost na zaposlenega in velika vlaganja. Zaradi veliko prostora, ki je ob obstoječih objektih in okolici, obstaja veliko možnosti nadaljnega razvoja. Ob skorajšnjem dokončanju verige hidroelektrarn na spodnji Savi se za bližnjo prihodnost načrtuje izgradnja odlagališča radioaktivnih odpadkov in novega bloka jedrske elektrarne. Ob sami glavni dejavnosti se je razvilo nekaj podjetij, ki s svojimi storitvami servisirajo in vzdržujejo objekte in opremo in so uspešna tudi v tujini (Numip, d.o.o.).

Veliki prednosti regije (Tabela 3) sta njena geografska lega in lahka dostopnost. Skozi regijo poteka železniška povezava, ki sega vse do Turčije, in novo zgrajen avtocestni križ. Prisotnost velikih trgov v bližini (Zagreb, Novo mesto) bi lahko predstavljala generator za dejavnost logistike in skladiščenja. Sedaj v panogi delujejo podjetniki, ki ponujajo le prevoz tovara in blaga, lahko pa bi ustvarjali večjo dodano vrednost s skladiščenjem in sestavljanjem polproizvodov za nadaljnjo predelavo. S to dejavnostjo se od leta 2005 ukvarja logistično podjetje Grieshaber logistika, d.o.o., ki za podjetje Robert Bosch embalira, sortira in dostavlja proizvode končnim kupcem.

Ob dobrem razvitem elektrogospodarstvu pa se ostala industrija premika s počasnejšim tempom. Prevladujejo tradicionalne panoge predelovalne dejavnosti in trgovine, kjer je malo vlaganj in se zaposluje manj izobraženo delovno silo. Visoko izobraženi mladi težko dobijo znanju primerno zaposlitev in se po končanem izobraževanju redkeje vračajo v svoje okolje. Pri tem bi jim moralo pomagati gospodarstvo, ki bi več vlagalo v raziskave in razvoj ter podpiralo in sofinanciralo mala zagonska podjetja. Ta bi ustvarjala produkte z večjo dodano vrednostjo. Za tovrstno dejavnost v regiji primanjkuje večjih gospodarskih subjektov, ki bi razvoju lahko namenili večja sredstva, povezana skupaj pa bi ustanovila tehnološke parke, kjer bi se znanje povezovalo.

Tabela 3: SWOT analiza gospodarskega okolje Spodnjeposavske regije

PREDNOSTI	SLABOSTI
• lega ob X. evropskem koridorju • izobražen kader v posameznih dejavnostih (tehnične smeri) • zelo razvita elektroenergetska panoga • prostorske zmožnosti umestitve gospodarske infrastrukture • obstoječe letališče • razvit podjetniški sektor • sprejemljivosti lokalnega okolja določenih gospodarskih panog (jedrska energija, skladišče jedrskih odpadkov) • dolga prisotnost turistično-gostinske dejavnosti • bližina schengenske meje in velikih trgov v bližini	• majhna vlaganja v raziskave in razvoj • nepripravljenost za neposredne tuje investicije • pomanjkljivo povezovanje gospodarskih subjektov za skupni nastop na večjih in zahtevnejših trgih • nizka izobrazbena strukture starejše delovne sile • počasen dotok mladih izobraženih v gospodarstvo • nizka dodana vrednost na zaposlenega • administrativne ovire pri investicijah v poslovne prostore • pomanjkanje večjih gospodarskih subjektov, ki bi bili nosilci razvoja
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
• posodobljena cestno-prometna infrastruktura • novi načini zbiranja kapitala in investiranja za nova podjetja • nezasedene obrtne cone • vzpostavitev novih izobraževalnih centrov • bližina velikih trgov (Zagreb, Novo mesto - avtomobilska industrija) • večja uporaba in vgradnja informacijske tehnologije v produkte • zvišanje neposrednih tujih investicij • možnosti nadaljnjega investiranja v elektro in turistično dejavnost	• počasno prehajanje iz tradicionalne industrije v dejavnosti z visoko dodano vrednostjo • navezanost na eno gospodarsko dejavnost • nadaljnji beg možganov in nevrčanje izobraženega kadra v regijo • administrativne in stroškovne ovire za nove podjetnike • institucionalna negotovost zaradi sprememb na lokalni in državni ravni

Vir: Regionalna razvojna agencija Posavje, Regionalni razvojni program regije Posavje 2014–2020, 2014, strateški del, str. 40.

5 OKOLJE IN PROSTOR

Spodnjeposavska statistična regija sestavlja zelo raznoliko naravno in kulturno okolje. Naravno geografsko manjši del regije uvrščamo v pokrajine predalpske Slovenije, večji del pa v subpanonsko Slovenijo. Zaredi raznolikega reliefa se zelo razlikujejo tudi hidrografske razmere, klimatske značilnosti, prst in rastlinstvo. Na pobočjih hribov in gričev prevladujejo gozdovi, ravnice subpanonskega sveta pa prekrivajo obdelovalne kmetijske površine.

Regijo geografsko sestavljajo (Gams, Vrišer, 1998):

- Vzhodno Posavsko hribovje
- Vhodna Krška kotlina (Krško-Brežiško polje)
- Kozjansko hribovje
- Krško in Bizeljsko gričevje
- Mirnska dolina in Senovsko podolje
- Vzhodni del Gorjancev

5.1 Raba prostora

5.1.1 Kmetijska raba

Na območju spodnjega Posavja ima kmetijska panoga pomembno vlogo. Zaradi majhnih regionalnih središč in nerazvite industrije v preteklosti je panoga predstavljala pomembno vejo gospodarstva. Sprva je bila panoga namenjena samooskrbi, skozi leta pa se je zaradi specializacije povečalo število večjih gospodarstev (Tabela 4). Številčno še vedno prevladujejo gospodarstva, ki obdelujejo manj kot 5 hektarjev kmetijskih zemljišč (69 %), skupno pa obdelujejo 30 % kmetijskih zemljišč v uporabi

V letu 2013 v strukturi kmetijskih zemljišč prevladujejo trajni travniki in pašniki s 53 %. Sledijo njive s 37 % in trajni nasadi z 10 %. Kmetijstvo je v velikem obsegu usmerjeno v živinorejo in poljedelstvo. Kmetijstvo je v velikem obsegu usmerjeno v živinorejo in poljedelstvo, struktura rabe zemljišč pa se z letni ni veliko spremenila (Tabela 4).

Tabela 4: Število kmetijskih gospodarstev po velikostnih razredih v Spodnjeposavski statistični regiji v letih 2003 in 2013

Velikostni razredi kmetijskih gospodarstev	2003		2013	
	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (ha)
0 do pod 5 ha	3.138	7.836	3.459	8.290
5 do pod 10 ha	1.475	10.206	947	6.714
10 do pod 20 ha	513	N	438	5.802
20 do pod 30 ha	72	N	91	2.221
30 do pod 50 ha	19	739	59	2.243
50 ha ali več	9	1.009	19	1.860

Vir: SURS, Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) in statističnih regijah, Slovenija, večletno, 2016e.

Tabela 5: Struktura rabe kmetijskih zemljišč in število kmetijskih gospodarstev v Spodnjeposavski statistični regiji v letih 2003 in 2013

	2003		2013	
	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev
Kmetijska zemljišča	28.882	5.226	27.651	5.013
-njive	10.497	4.924	10.199	4.817
-trajni nasadi	2.990	4.432	2.803	3.999
-trajni travniki in pašniki	15.395	4.615	14.649	4.508
Gozd	18.083	4.852	17.537	4.657
Nerodovitno	850	5.063	868	5.024
Zemljišča SKUPAJ	47.814	5.227	46.056	5.024

Vir: SURS, *Skupna in kmetijska zemljišča kmetijskih gospodarstev po statističnih regijah, Slovenija, večletno, 2016f.*

Zaradi plitvih prodnatih tal in spreminjajočih klimatskih sprememb je poljedelstvo v zadnjih letih doživelo kar nekaj sušnih obdobij, ki so prizadejala veliko škode. Zaradi dobre vodnatosti, prepletenosti regije z rekami in potoki, se počasi vzpostavljajo namakalni sistemi. Trenutno v regiji delujejo trije namakalni sistemi, ki skupaj omogočajo namakanje 314,75 ha površin.

Tabela 6: Prikaz podatkov o površini namakanih zemljišč po posameznem namakalnem sistemu, ki so vključeni v redno vzdrževanje v Spodnjeposavski statistični regiji

Ime melioracijskega območja	Leto izgradnje	Neto površina (ha)
Namakanje sadovnjakov na območju Brežic, Arnovo selo	1995	33,84
Veliki namakalni sistem Kalce-Naklo 1.faza	2006	97,42
Veliki namakalni sistem Kalce-Naklo 2.faza	2014	183,49
Skupaj		314,75

Vir: *Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, Program upravljanja namakalnih sistemov za leto 2015, 2015, str. 3, preglednica 1.*

5.1.2 Gozd

Gozd in gozdarska dejavnost predstavljata velik del Spodnjeposavskega okolja. Skupna površina gozdov v občinah Brežice, Krško in Sevnica v letu 2005 je 38.051 ha oz. 46 % površine regije, kar je manj od slovenskega povprečja, ki je 60 %.

Značilnost gozdov v regiji so velika rastiščna in vegetacijska pestrost, ki izhaja iz različnosti geoloških razmer, razgibanosti reliefa in same lege regije. Prevladujejo bukovi gozdovi, smreka, zeleni bor, duglazija. Na Krško-Brežiškem polju se nahaja večji umetni nasad (555 ha) topola, ki je bil v preteklosti mišljen kot vhodna surovina papirnice Vipap Videm Krško.

89 % gozdov je v zasebni lasti, preostalo pa v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, le manjši del, 143 hektarov, je v lasti občin.

Največje gozdarsko podjetje v regiji je Gozdno gospodarstvo Brežice, d.o.o., ki ima v upravljanju državne gozdove. Največji porabnik lesa je Tanin Sevnica, ki iz lesa pridobiva razne ekstrakte, olja in smole za različne vrste industrij (usnjarsko, prehrambno, tekstilno, farmacevtsko, petrokemično itd.).

5.1.3 Vodni viri

Izmed naravnih danosti spodnjeposavskih občin sodi med najpomembnejše obilno vodno bogastvo. Reke Sava, Krka, Sotla, Mirna, več manjših in večjih potokov ter termalni vreli predstavljajo velik razvojni potencial.

Sava s svojimi 947 km dolžine teče po celotni jugovzhodni Evropi. Površina porečja v Sloveniji znaša 10.838 km² s povprečnim pretokom 271 m³/s (merilna postaja Čatež) pa predstavlja velik vodni potencial. V preteklosti je služila predvsem kot vodna prometnica za splavarjenje lesa iz savinjskih gozdov in prevoz žita. Po letu 1980 se reka uporablja predvsem v energetske namene kot hladilna voda za Nuklearno elektrarno Krško, od začetka 90. let 21. stoletja pa kot vodni potencial za hidroelektrarne na spodnji Savi (štiri že v obratovanju, dve pa sta še v gradnji).

Reka Krka je najdaljša slovenska reka, ki se kot eden največjih pritokov izliva v reko Savo. Porečje Krke od izvira do izliva obsega 2315 km², s pretokom 54,7 m³/s pa spada med mirnejše slovenske reke. Uporablja se predvsem v turistično-rekreativne namene (ribištvo, veslanje), v prihodnosti pa bi lahko služila kot velik vir namakalnih sistemov v regiji.

Odkritje termalnih vrelcev leta 1797 na območju brežiške občine je dalo velik zagon zdraviliškemu in turističnemu sektorju v regiji. Voda s temperaturo 41–62 °C in pretokom 125 l/s, je primerna za bolnike z vnetimi degenerativnimi boleznimi in revmatizmom, za okrevanja po poškodbah in rehabilitacijo gibalnega sistema. Podjetje Terme Čatež, lastnik in upravljaec termalne riviere, sodi med največja slovenska turistična podjetja po prenočitvah, v Spodnjeposavski regiji pa sami opravijo 96 % vseh nočitev.

Za prihodnost vrelci tople vode predstavljajo velik potencial na področju kmetijstva za ogrevanje rastlinjakov in pridelave vrtnin skozi vse leto.

5.1.4 Natura 2000

Evropska unija že več kot desetletje v državah članicah unije vzpostavlja mrežo varovanih območij, njihov namen je ohraniti biotsko raznovrstnost, in sicer tako, da varuje naravne habitate ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. Na območjih Nature 2000 obstajajo številne omejitve ravnanja z okoljem in posegi vanj. Nekatere dejavnosti je potrebno opustiti ali njihovo uvajanje preprečiti. Iz razvojnega vidika je to lahko velika ovira za občine pri njihovi širitvi in poseganju v prostor, saj na teh področjih ni predvidenih veliko neposrednih delovnih mest.

Na območju Spodnjeposavskih občin v območje Nature 2000 spadajo Ajdovska jama, Jovsi, Dobrava, Krakovski gozd, Kostanjeviška jama, Bohor, Gorjanci ter Kozjanski park. Celotna površina Nature 2000 v občinah Brežice, Krško in Sevnica obsega kar 22 % celotne površine občin (Priloga 9).

5.2 Infrastruktura

Da bi družbeno-ekonomsko okolje lahko delovalo in se razvijalo, so pomembne naprave, objekti ter ureditev, ki to omogočajo in olajšujejo. Sklope sorodnih elementov lahko povežemo v infrastrukturo. S tem izrazom najpogosteje označujemo prometno, energetske, telekomunikacijske, zdravstvene ipd. infrastrukturo, ki omogočajo gospodarsko dejavnost skupnosti.

Na področju Spodnjeposavskih občin je določena infrastruktura razvita zelo dobro. Med te lahko zanesljivo uvrstimo energetske ter cestno infrastrukturo. Na področju, kjer je mogočega še veliko napredka, pa se uvrščajo bivanjske razmere ter opremljenosti naselij s storitvami javnega pomena.

5.2.1 Prometna infrastruktura

Lega Spodnjega Posavja je velika konkurenčna prednost. Že v dobi Rimljanov je skozi regijo potekala glavna povezovalna pot med ozemljem današnje Italije in Beogradom. Na njenih ostankih sedaj poteka glavna prometnica regije, avtocesta Ljubljana–Obrežje.

Skozi regijo poteka X. evropski koridor, ki povezuje sever in jug Evrope, Salzburg–Beljak–Jesenice–Ljubljana–Zidani Most–Dobova–Zagreb–Beograd–Niš–Skopje–Solun, z vejo Gradec–Maribor–Zidani Most.

Slika 8: V. in X. panevropska koridorja skozi Republiko Slovenijo

Vir: A. Godec & L. Jurše, *Evropski prometni koridorji preko Republike Slovenije in nova železniška proga Divača–Koper*, 2010, str. 374, slika 1.

V prihodnosti bo čez regijo potekala tretja razvojna os, ki bo sedanjim povezavam z Dolenjsko, Štajersko in Hrvaško, dodala še hitrejšo povezavo z Belo krajino, celjsko in Savinjsko–Šaleško regijo, Koroško ter Avstrijo.

5.2.1.1 Cestno omrežje

Cestno omrežje v regiji je razvejeno in se še dopolnjuje. Z dokončanjem izgradnje avtoceste Novo mesto–Obrežje se je močno zmanjšal čas potovanja do večjih regionalnih središč.

Občine imajo skupaj 2.382,8 km javnih cest (Tabela 7), od tega 87 % občinskih in 13 % državnih cest. Najbolj razvejano cestno omrežje ima občina Krško, skupaj 811 km cest.

Tabela 7: Kategorija in dolžina cest v občinah Brežice, Krško in Sevnica v letih 2000 in 2012

		2000	2012 ³
Kategorija ceste	Občina	Dolžina v km	
Državne ceste	Brežice	107,7	109,8
	Krško	107,0	107,8
	Sevnica	85,0	95,2
Avtoceste - AC	Brežice	0,0	17,8
	Krško	0,0	18,8
	Sevnica	0,0	-
Občinske ceste	Brežice	730,9	624,9
	Krško	832,1	788,9
	Sevnica	648,6	656,2
Skupaj (državne + občinske ceste)		2.511,30	2.382,80

Vir: SURS, *Dolžine cest po kategoriji, občine, Slovenija, letno, 2016g.*

Ozka grla predstavljajo ceste skozi naselja, ki so bila zgrajene za manjše obremenitve, sama postavitve pa ne omogoča povečanja pretočnosti. Primer tega je cesta skozi mesto Krško, kjer poteka cesta Sevnica–Drnovo do priključka na avtocesto. V mestu ni mogoče zgraditi in vzpostaviti infrastrukture, ki bi omogočala boljšo pretočnost. Za izboljšavo pretočnosti je v načrtu sprejetje prostorskega načrta, ki bo umestil novo cestno povezavo med Krškim in Brežicami. Cesta bo potekala po obrežju reke Save, se izognila manjšim krajev in tako omogočala hitrejši pretok prometa med regionalnimi središči.

5.2.1.2 Železniško omrežje

Z izgradnjo železniške proge leta 1862 je Spodnjeposavska regija postala zanimiva za industrijo. Odprl se je obrat celuloze in papirja Vipap Videm Krško, kar je prineslo v regijo velik razvoj.

Čez regijo poteka X. panevropski koridor (Slika 8), ki prečka vse regijske centre, mesta Sevnica, Krško in Brežice. Železniška proga je bila leta 1944 razširjena v dvotirno, leta 1969 je bila tudi elektrificirana celotna trasa od Zidanega Mostu do Dobove.

³ V letu 2012 so zaradi primerljivosti podatkov pri občini Krško upoštevane tudi ceste iz občine Kostanjevica na Krki (13,1 km državnih in 72,5 km občinskih cest), ki se je s 1. 3. 2006 odcepila od občine Krško.

Na območju letališča Cerklje ob Krki se razvija logistični center Feniks. Gospodarska cona je povezana s cestno in letalsko infrastrukturo, za večji obseg tovora pa bi bila potrebna tudi železniška povezava.

5.2.1.3 Letališče

V naselju Cerklje ob Krki se nahaja edino slovensko vojaško letališče. Od leta 2014 na letališču potekata obsežna prenova in povečanje. Obnovljena je bila pristajalna ploščad, nameščena oprema za letenje v najzahtevnejših razmerah in podaljšana vzletno-pristajalna steza. Letališče je po sklepu vlade namenjeno tudi civilnemu letalstvu. Na severnem delu letališča je načrtovan logistični kompleks Feniks.

5.2.2 Gospodarska in javna infrastruktura

5.2.2.1 Poslovne cone

V občinah Brežice, Krško in Sevnica je urejenih 15 poslovno-obrtnih con (Priloga 10), ki na skupaj 281 ha ponujajo prostor za rast in razvoj podjetij. Obrtne cone so namenjene obrtni, skladiščni, prometni, trgovski, poslovni in proizvodni dejavnosti. Opremljene so s cestnim omrežjem, električno napeljavo, kanalizacijo, vodovodom, telekomunikacijskim omrežjem in bližino železniškega omrežja (obratna cona Slovenska vas, Brežina in obratna cona Vrbina).

Najbolj so zasedene obrtne cone v občini Brežice, in sicer zaradi svoje dobre lege (OC Slovenska vas – bližina mejnega prehoda) in obstoja obrtne dejavnosti skozi daljši čas (OC Brežina).

V občini Krško so obrtne cone zunaj starega industrijskega prostora in zgrajene na novo po letu 2005. Temu primerno manjša je trenutna zasedenost. Med zanimivejše zaradi svoje lege spadata poslovni coni Vrbina in Drnovo (vzhod, zahod). Poslovna cona Vrbina leži ob regionalni cesti Krško–Brežice in železniški progi Zidani Most–Dobova ob Nuklearni elektrarni Krško. V neposredni bližini sta zgrajena nova transformatorska postaja in plinovod. V obrtni coni trenutno delujejo podjetja SOP International, d.o.o., Gen Energija, d.o.o., Krka, d.d., ter Zidarstvo in fasaderstvo Seremati, d.o.o. Poslovna cona Drnovo leži neposredno ob avtocesti Ljubljana–Zagreb in nudi dobro dostopnost do večjih središč, kot sta Novo mesto in Zagreb. Tam že delujejo podjetja Grieshaber logistika, d.o.o., Willy Stadler, d.o.o., IGM Sava, d.o.o. in Daka, d.o.o.

5.2.2.2 Javne ustanove

Dobra prisotnost institucij v regiji prebivalcem in gospodarstvu nudi širok spekter storitev. V Brežicah se nahajajo območne enote Finančnega urada, Zavoda za gozdove in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Za zdravje je poskrbljeno v Zdravstvenem domu Brežice, Splošni bolnišnici Brežice ter v novem Urgentnem centru. V gradu Brežice ima svoje prostore Posavski muzej Brežice. Na področju sekundarnega in terciarnega izobraževanja delujejo Ekonomska in trgovska šola, Gimnazija Brežice ter Višja strokovna šola. Za Posavsko regijo imajo v mestu sedež Delovno in socialno sodišče, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje – Regionalni center za obveščanje ter Inšpekcijski svet.

V Krškem imajo sedež regijske institucije Okrožnega državnega sodišča, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Fakulteta za energetiko, Fakulteta za logistiko ter Šolski center Krško-Sevnica. Na področju zdravstva pa deluje Zdravstveni dom Krško.

V Sevnici sta regionalni pisarni Zavoda za zaposlovanje ter Geodetske uprave Republike Slovenije.

V vseh občinskih središčih so prisotne občinske uprave, centri za socialno delo ter okrajna sodišča.

5.2.2.3 Stanovanjska infrastruktura

V letu 2011 je bilo v občinah Brežice, Krško in Sevnica 28.812 stanovanj (Tabela 8), ki so bila v povprečju zasedena 73,3%. Velik delež nezasedenih stanovanj kaže na neustrezno stanovanjsko politiko, saj na eni strani primanjkuje ponudb stanovanj na trgu, na drugi strani pa je veliko stanovanj praznih.

Med bivalnimi enotami prevladujejo stanovanja v enostanovanjskih stavbah, saj pretežni del prebivalstva še vedno živi v stanovanjskih hišah. Stanovanjske enote so starejše gradnje, saj je delež stanovanj, zgrajenih po letu 2005, v povprečju 3%, kar je manj, kot je povprečje v Sloveniji ali v mestni občini Ljubljana.

Tabela 8: Lastnosti stanovanj v izbranih občinah in Republiki Sloveniji v letu 2011

	Brežice	Krško	Sevnica	Občine skupaj	Ljubljana	Slovenija
Število stanovanj	10.727	10.520	7.565	28.812	125.273	844.656
Število naseljenih stanovanj	7.734	7.910	5.509	21.153	102.995	670.127
Naseljena stanovanja v %	72	75	73	73,2	82	79
Stanovanja v enostanovanjskih stavbah	8.380	7.283	5.860	21.523	26.485	452.016
Stanovanja v dvostanovanjskih stavbah	526	626	342	1.494	7.040	58.984
Stanovanja v tro- ali več stanovanjskih stavbah	1.623	2.369	1.214	5.206	89.015	307.201
Povprečna uporabna površina (m2) stanovanja	82	80	79	80	68	80
Povprečna uporabna površina (m2) na stanovalca	28	26	27	27	27	27
Delež stanovanj izgrajenih po letu 2005 (%)	3,7	2,7	2,7	3,0	5,4	5,0

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, *Stanovanja po naseljenosti in vrsti stavbe, občine, Slovenija, večletno, 2016h.*

5.3 SWOT analiza okolja in prostora

Z razvojem storitvenih dejavnosti prihaja lepo vzdrževano, razvito in dostopno naravno ter poslovno okolje do večjega izraza kot bogata prisotnost naravnih virov. Nekoč premog, danes pa vodni viri, so edino naravno bogastvo regije. Skupaj z ugodno ravninsko geografsko (Tabela 9) lego tvorijo prednosti naravnega okolja regije, ki bosta ob vse večjih klimatskih spremembah ustvarjala priložnosti nadaljnega razvoja regije tako na področju gospodarstva kot kmetijstva. Sedaj se vodo s hidroelektrarno in z jedrsko elektrarno izkorišča v elektrogospodarstvu, v prihodnje pa bi morali bolj poudariti turizem in kmetijstvo. Turistična dejavnost se v sklopu Term Čatež izvaja le v občini Brežice, z izgradnjo hidroelektrarn in ureditvijo struge reke Save pa bi regija lahko razvila več programov turizma na vodi in ob njej. Velik nerazvit potencial je tudi uporaba vode za namakanje v kmetijstvu. Regija premore veliko ravninske obdelovalne zemlje. Njena pomanjkljivost je velika razdrobljenost.

K omejenosti rabe prostora pripomore prisotnost jedrske elektrarne, okoli katere je vzpostavljen varnostni pas z omejeno poselitvijo. Veliko oviro pri izrabi okolja za poslovne dejavnosti predstavlja velik delež prostora, uvrščenega v program Natura 2000, saj omejuje njegovo rabo. Slabost je tudi majhno zaledje regije z razpršeno poselitvijo prebivalstva, ki v veliki meri še vedno živi v manjših naseljih.

Poleg vodnih virov bi regija morala svojo prednost uveljavljati z geografsko lego in raznovrstno infrastrukturo, ki pa je na določenih področjih pomanjkljiva. Nezadostno je izkoriščeno letališče, ki trenutno služi le v vojaške namene. Na novo odprte obrtne cone so

večinoma prazne. Boljša bi morala biti cestna infrastruktura, predvsem okoli mestnih središč, saj sedaj vse glavne prometnice potekajo skozi mesta in tako ustvarjajo prometne zamaške in nezdravo bivanjsko okolje. Slaba je povezanost regije s severnim delom Slovenije (Savinjska, Zasavska regija), kar naj bi rešila izgradnja ceste v sklopu tretje razvojne osi. Ob prisotnosti različne prometne infrastrukture (ceste, železnica, letališče) bi ta morala biti boljše povezana. S tem bi tovorni in potniški promet prenesli na javni transport, kar bi manj obremenjevalo okolje in infrastrukturo.

Pomanjkljiva je tudi stanovanjska infrastruktura. Stanovanjske enote so stare, novogradenj je malo. V obdobju nizke obrestne mere bi morala lokalna gradbena podjetja ter občine izrabiti priložnost in investirati več sredstev v izgradnjo in obnovo stanovanj ter okolju prijaznejših načinov ogrevanja.

Prisotnost jedrske elektrarne, njena predvidena razširitev in izgradnja odlagališča radioaktivnih odpadkov ponujajo velik investicijski potencial za razširitev in izboljšanje infrastrukture ter odprtje novih delovnih mest.

Tabela 9: SWOT analiza Okolja, prostora in infrastrukture občin Brežice, Krško in Sevnica

PREDNOSTI	SLABOSTI
Okolje in prostor	
• obilje vodnih virov • termalna voda • ugodna geografska lega	• razdrobljenost zemljišč in lastništva • velik delež okolja je v območju Natura 2000 • razpršena poselitev • majhno zaledje regije • prisotnost jedrske elektrarne in s tem omejena raba prostora v varnostnem pasu • višja potresna ogroženost
Gospodarska in javna infrastruktura	
• ugodna prometna lega • dobra dostopnost do javnih storitev • proste stanovanjske površine • prisotnost letališča • moderen sistem zbiranja in ravnanje z odpadki	• slaba zasedenost obrtnih con • razpršenost institucij po celotni regiji • slaba prometna lega nekaterih območij (Sevnica) • stara stanovanjska infrastruktura • nepovezanost javnega transportnega sistema
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Okolje in prostor	
• obilje vodnih virov v času klimatskih sprememb • neizkoriščeni gozdovi • namakalno poljedelstvo • razvoj okolju prijaznega turizma	• podnebne spremembe, ki ogrožajo kmetijstvo • prisotnost jedrske elektrarne • plitva prodnata zemeljska podlaga • potresna ogroženost

se nadaljuje.

Tabela 9: SWOT analiza Okolja, prostora in infrastrukture občin Brežice, Krško in Sevnica (nad.)

Gospodarska in javna infrastruktura	
• povezovanje različnih vrst transporta • uvedba civilne letalske linije na letališču Cerklje • nezasedenost poslovnih con • velik investicijski potencial na področju energetike, drugi blok NEK • izgradnja odlagališča jedrskih odpadkov • izgradnja sistema daljinskega ogrevanja iz jedrske elektrarne • investicije v energetska obnovo stare stanovanjske infrastrukture	• povečanje obremenjenosti cest • povečanje izpustov škodljivih plinov iz prometa • odliv transportnih tokov zaradi prepočasnega vlaganja v prometno infrastrukturo (železnice, ceste) • prisotnost jedrske energije in odpadkov

Vir: Regionalna razvojna agencija Posavje, Regionalni razvojni program regije Posavje 2014–2020, 2014, strateški del, str. 39.

6 VIZIJA RAZVOJA REGIJE

Kot cilje regionalnega razvoja Senjur (Senjur, 2002, str. 528) v ospredje postavlja polno zaposlenost na delovnih mestih z rastjo osebnega dohodka, ki omogočata ljudem različne življenjske sloge ter ne prevelike dohodkovne razlike, ki vodijo v razslojevanje. Ljudje z varnim dohodkom so pripravljeni več trošiti, kar predstavlja možnosti za razvoj mnogih dejavnosti.

Pri ustvarjanju in nadaljnjem razvoju se mora Spodnjeposavska regija nasloniti na vire in potenciale, ki jih že premore (Ilić, GZS):

- prisotna in razvita hidro in nuklearna elektroindustrija,
- tradicionalne kovinarske, lesne in tekstilne dejavnosti,
- skozi čas razvijajoča se obrt,
- bogata in ohranjena naravna in kulturna dediščina,
- prisotnost izvirov termalne vode,
- zunanja schengenska meja z Republiko Hrvaško,
- dobro razvita infrastruktura (obrtne cone, proizvodne hale, prometna infrastruktura),
- ureditev in izkoriščanje degradiranih površin (rudnik, gramozne jame, reke) v turistične namene,
- geografski položaj regije z dobrimi prometnimi povezavami ter prisotnostjo različne prometne infrastrukture (cestna, železniška, letališče).

Na podlagi naravnih danosti in razvojnih potencialov bi morala regija postati privlačen kraj za naložbe, razvoj novih tehnologij, izdelkov, procesov, ki bi ustvarjali nova ustvarjalna delovna mesta. Kraj, kamor bi se ljudje priseljevali za študij, delo in bivanje. Kraj, ki bi bil privlačen za turizem, šport in rekreacijo. Z endogenim razvojem bi lahko ustvarili gospodarsko okolje z zdravimi jedri, povečali podjetniško aktivnost in kakovost življenja.

Kovinsko predelovalna in lesna industrija, turizem, logistična dejavnost ter energetika bi morali biti stebri nadaljnjega gospodarskega razvoja regije. Dejavnosti so že sedaj prisotne v regiji, potrebne bi bile le prestrukturiranja in nadaljnjega razvoja.

6.1 Kovinsko predelovalna in lesna industrija

Ob papirniški sta kovinarska in lesna industrija dejavnosti, ki sta najdlje prisotni v regiji. Iz kovaških delavnic v času splavarjenja in furmanstva so se v petdesetih letih 20. stoletja razvile ključavničarske delavnice za obdelavo in izdelavo kovinskih konstrukcij. Zaradi omejenosti na trg bivše Jugoslavije se dejavnost ni obdržala v obsegu, kot je bila pred razpadom skupne države. Ostanki takratnih obratov v Krškem so danes zapolnjeni z manjšimi podjetji, ki izdelujejo kovinske konstrukcije, velik del pa je zapolnila trgovinska dejavnost. Dokaj uspešno se je dejavnost obdržala v Senovem, kjer v Metalni Senovo proizvajajo dvigalne naprave in rezervoarje za tuje trge.

Zaradi bogastva gozdov se je predvsem v sevniški občini razvila in obdržala lesno predelovalna dejavnost. Z združitvijo nekaj lokalnih mizarjev v mizarско zadrugo leta 1947 in obilici naročil je bilo dve leti kasneje ustanovljeno podjetje Stillles, ki danes načrtuje in proizvaja pohištvo za hotele. Prodaja pod lastno blagovno znamko predstavlja le 10 % celotnih prihodkov podjetja. Za pridobivanje ekstraktov iz lesa uporabljajo lesno maso v podjetju Tanin Sevnica, ostali les pa se izvaža kot hlodovina.

Kovinarska in lesna dejavnost bosta še dolgo del lokalnega gospodarstva. Da bi panogi dodatno zaposlovali, razvijali in širili svoj proizvodni program, bi morala država in regija narediti okolje zanimivejše za zunanje vlagatelje. Ker ni pričakovati uvrstitve regije med manj razvita območja in s tem sprejetja interventnih zakonov o razvojni podpori, kot je bilo to v primeru Pomurske regije ali dodatnih davčnih razbremenitev s strani države, bi morala lokalna oblast in podjetja sama vzpostaviti okolje, prijazno za investicije. Najenostavneje bi tuje investitorje privabili z oprostitvijo plačila komunalnih prispevkov ob nakupu in opremljanju zemljišč za industrijsko dejavnost. Zaradi prisotnosti nuklearne elektrarne v regiji občine Krško, Brežice in Sevnica prejemajo nadomestilo za omejeno rabo prostora. V primeru občine Krško ta znaša četrtno občinskega proračuna. S tem virom bi lahko krili izpad prihodka iz naslova nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča, katerega plačevanja bi bila oproščena novonastala podjetja. Sam bi plačevanja nadomestila oprostil podjetja, ki bi veliko vlagala v raziskave in razvoj in se ukvarjala z načrtovanjem

ter izdelavo maloserijskih nišnih proizvodov. V preteklih letih so bila znatna državna sredstva namenjena zmanjšanju brezposelnosti v obliki subvencij za samozaposlitev. Namesto odobravanje sredstev široki množici bi morali ubrati bolj selektiven pristop, višek sredstev pa nameniti odpiranju delovnih mest pri obstoječih podjetjih in podjetnikih z že utečeno proizvodnjo in prodajo. Gospodarski družbe mnogokrat tehtajo med dodatnim zaposlovanjem, a jih toga davčna in delavna zakonodaja odvrne do tega.

Sedanja posavska podjetja se ukvarjajo z množično proizvodnjo, končne proizvode pa prodajajo pod tujimi blagovnimi znamkami. V večini primerov gre za enostavne proizvode, ki ne vsebujejo veliko znanja in ne zaposlujejo visoko kvalificirane delovne sile. Mladi tako po končanem terciarnem izobraževanju težko dobijo zaposlitev, kjer bi lahko unovčili svoje znanje in ustvarjali zahtevnejše proizvode.

Podjetja bi se morala usmeriti v načrtovanje in proizvodnjo kompleksnejših izdelkov, ki bi vsebovala več vloženega znanja in bi jih lahko prodajala pod svojimi blagovnimi znamkami in po višjih cenah. V podjetje I.H.S., d.o.o., 20 od skupaj 93 zaposlenih dela v razvojnem oddelku, kjer za vsakega naročnika posebej načrtujejo transportno linijo in jo opremijo z informacijskim modulom, razvitim v lastnem podjetju.

V kovinarski dejavnosti bi lahko namesto izdelave kovinskih konstrukcij razvijali in izdelovali orodja za nadaljnjo obdelavo kovin za potrebe podjetja Akrapovič, d. d., ki že sedaj daje delo več manjšim podjetjem na Dolenjskem. Razvoj in sestavljanje določenih delov bi se lahko vršil tudi za blizu prisotno avtomobilsko industrijo.

Za razvojne dejavnosti bi morali zaposlovati mlad, tehnično izobražen kader, ki bi se razvijal ob zaposlenih z izkušnjami. Program vajeništva – mentorstva bi moral biti priznan in podprt s strani državnih institucij in tudi denarno, davčno nagrajen v obliki štipendij in olajšav za vključena podjetja in mlade.

Z razpisi projektov s strani gospodarstva in kasnejšega skupnega uresničevanja idej bi dijaki in študenti zelo zgodaj začeli pridobivati delovne izkušnje in vpogled v delovanje gospodarstva. Mislim, da bi se s tako pridobljenim znanjem več mladih hitreje in lažje odločalo za samostojno pot podjetništva in uresničevanja svojih zamisli. Razvoj in načrtovanje bi podjetja lahko prenesla na manjša zunanja podjetja, ki bi že poznala dejavnost. S tem bi zmanjšali tveganje negotove prihodnosti zaposlovanja in vzpodbudili posameznike k ustanavljanju manjših zasebnih podjetij. Manjša podjetja bi lahko delala za domača podjetja, odvečne kapacitete pa ponudila tujemu trgu.

Za zagon novih podjetij bi se morala podjetja povezati in ustanoviti razvojno-raziskovalne parke, ki bi jih lahko financirali iz evropskih skladov za spodbujanje podjetništva in malih podjetij. Ustanavljanju novih podjetij in širjenju podjetništva je namenjena tudi Garancijska shema Posavje v okviru Regionalne razvojne agencije Posavje. Subvencioniranje obrestne mere in zagotavljanjem garancij za odobrene kredite je

namenjeno prav manjšim in mlajšim podjetnikom, ki se ob začetku svoje poti soočajo s pomanjkanjem kapitala.

6.2 Turizem in socialno varstvo starejših

V preteklosti premog dandanes pa obilje vode sta edina naravna vira, ki ju premore regija. Vodno bogastvo se sedaj izkorišča predvsem v proizvodnji električne energije in turizmu, ki bi v prihodnje lahko postala panoga z največjim zaposlitvenim potencialom in bi ohranjala kakovost okolja.

Turistična dejavnost je sedaj v regiji prisotna predvsem preko podjetja Terme Čatež, ki s 30 mio EUR prometa ustvari 66 % vsega prihodka dejavnosti v regiji in kot edino nudi večje prenočitvene kapacitete. Glavni vir prihodkov podjetja predstavljata termalna riviera in zdravstvena dejavnost. Ob starajočem prebivalstvu v regiji in okolici bi se podjetje z izgradnjo varovanih stanovanj in domov za ostarele lahko širilo v zagotavljanje oskrbe starejših in onemoglih. V regiji so prisotni trije domovi za ostarele, ki pa zaradi hitro starajočega prebivalstva ne bodo zmogli zagotavljati dovolj namestitvenih kapacitet. Združitev trajne oskrbe starejših in onemoglih ter zdraviliške dejavnosti bi lahko predstavljala nov produkt samega podjetja ali partnerja na območju občine Brežice. Okoli počitniškega kompleksa Term Čatež se sedaj na velikih površinah nahaja sadjarsko-vrtni center. Občina Brežice bi lahko s spremembo namembnosti rabe zemljišč celotno območje namenila gradnji varovanih stanovanj in turističnih kapacitet. V slovenskem prostoru bi kraj lahko postal slovenska »florida« oz. kraj, kamor se ljudje zaradi ugodnega podnebja ter dobre ponudbe in oskrbe preselijo ob odhodu v pokoj. Zaradi nizke zadolženosti (255 EUR na prebivalca na dan 31. 12. 2014) bi občina Brežice lahko tudi sama oz. preko svojih občinskih podjetij vložila sredstva v izgradnjo kapacitet ali pa vsaj v pripravo prostorskih načrtov. Razvoj tovrstnih območij in dejavnosti bi moral biti spodbujen tudi s strani države. Zaradi staranja prebivalstva, premalo tovrstnih kapacitet ter razvoja dejavnosti, ki ima majhen vpliv na okolje, bi investicija morala biti podprta s subvencijami za zagotavljanje delovnih mest ter vzpostavitev infrastrukture, ki je primanjkuje. Država bi lahko regiji ali pa samo prebivalcem, ki bi se naselili v tovrstna naselja, priznala dodatno davčno ali dohodninsko olajšavo in tako spodbudila starejše h koriščenju kapacitet in razbremenila mlade.

Tovrstna dejavnost bi se lahko razvila tudi v mestu Krško na območju današnje lokacije podjetja Vipap Videm Krško. Njihova proizvodnja je že sedaj na robu ekonomske upravičenosti, skupaj z izpusti onesnaženega zraka in vode pa neperspektivna za lokalno okolje. Občina Krško bi z dvigom nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča in/ali ponudbo o odkupu zemljišča spodbudila zaprtje obrata, prostor pa namenila stanovanjski gradnji in vzdrževanih stanovanj. S podjetjem Vipap Videm bi lahko sklenila javno-zasebno partnerstvo, kjer bi podjetje dalo zemljišče, občina pa sredstva za gradnjo oz. bi

občina ponudila podjetju nadomestna zemljišča nižje ob reki Savi, ob nuklearni elektrarni, kjer njihovo delovanje ne bi bilo tako moteče.

Poleg ekonomskih koristi izgradnje hidroelektrarn na spodnji Savi je regija pridobila tudi prostorske. Ob elektrarnah so bili zgrajeni jezovi, ki omogočajo regulacijo vodostaja in s tem poplavno varnost, vzdolž reke Save pa so bili urejeni bregovi, ki ponujajo prostor različnim aktivnostim. Nekaj kilometrov sprehajalne in kolesarske steze v okolici Krškega in Boštanja so do sedaj edina stalna infrastruktura.

V spomladanskem in poletnem času je vse več tujih turistov, ki potujejo z avtodomi in prikolicami, v Posavju pa se po nekaj dni zadržijo na neurejenem parkirišču ob reki Krki v Kostanjevici na Krki. Sedaj je kampiranje mogoče le v okviru Term Čatež, v prihodnje pa bi lahko tej turistični dejavnosti namenili dostopen ravninski del ob reki Savi v okolici Blance, Sevnice in Boštanja ter Krške vasi ob izlivu reke Krke v reko Savo. Kraji se nahajajo izven večjih industrijskih obratov, z izgradnjo jezov in umiritvijo toka reka Save pa bi se poleg sedanje ribiške dejavnosti lahko izvajale različne športne aktivnosti. Potrebno infrastrukturo bi lahko vzpostavili lokalni prebivalci, čigar last so zemljišča. Poleg lastnega bi se projekti lahko financirali iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru povečanja prepoznavnosti Posavja kot turistične destinacije in spodbujanja razvoja nizkoogljičnega gospodarstva. Menim, da bi razvoj tovrstne turistične dejavnosti najbolj pripomogel lokalnim prebivalcem, saj bi poleg namestitve turistom lahko prodajali lokalno pridelano hrano in proizvode ter jih vodili po bližnjih kulturnih in naravnih znamenitostih, turizem v regiji pa ne bi temeljil le na kopališki dejavnosti.

6.3 Logistika

Ugodna prometna lega in bližina trgov z velikimi potenciali sta dejavnika, na katerih bi morala graditi posavska logistika. Do sedaj je dejavnost v regiji zastopana z večjim številom podjetnikov, ki nudijo storitve prevoza tovara ter logističnim podjetjem Grieshaber logistika, ki za svoje naročnike poleg logistične dejavnosti tudi sestavlja in embalira proizvode. Skladiščenje in dodatne storitve so dejavnosti, s katerimi bi se morala panoga v prihodnje razvijati.

Bližina mejnega prehoda, mesta Zagreb, ki šteje več kot milijon prebivalcev, Novega mesta z razvito industrijsko dejavnostjo in priključitev občine Sevnica na tretjo razvojno os predstavljajo velik razvojni potencial.

Ravninska lega z možnostjo povečanja sedanjih obrtnih con in bližina avtocestne povezave Ljubljana–Zagreb ponujata veliko prostora za gradnjo skladiščnih zmogljivosti. V regiji je že sedaj veliko trgovskih centrov, ki bi lahko uporabljali te zmogljivosti. Z združitvijo in prihodom hrvaškega trgovskega podjetja Agrokor na slovenski trg, načrtovano izgradnjo

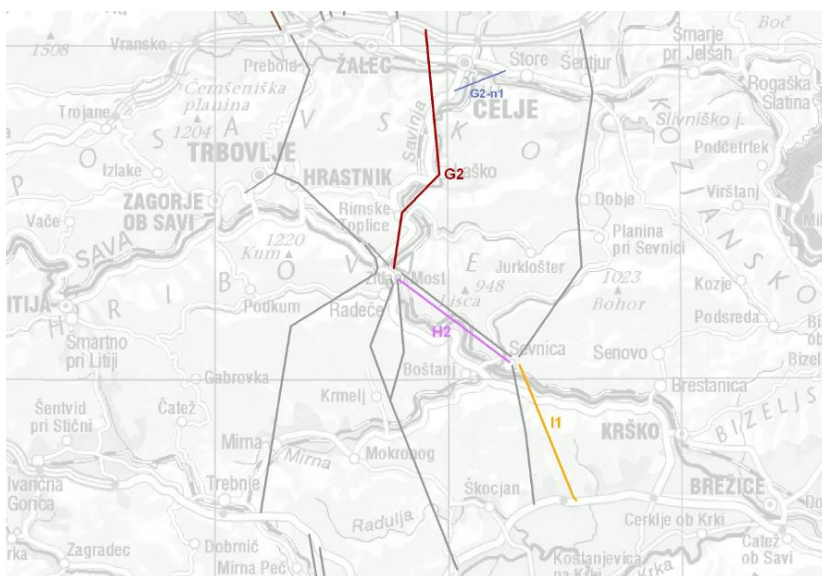
novega skladišča podjetja Hofer ter gradnjo skladišča v podjetju Cargo-Partner, bi se morala regija kot celota bolj zavedati svoje geografske lege in to znati bolje tržiti. Z velikostjo skladišča enega izmed podjetij bi lahko zapolnili obrtno cono Drnovo, kjer že posluje podjetje Grieshaber logistika. Dodatne zmogljivosti bodo na voljo ob letališču Cerklje na Krki, kar bi lahko ustrezalo podjetju Cargo-Partner, ki se ukvarja tudi z organiziranjem letalskega prevoza tovora, za čarterske polete pa sedaj uporablja letališče Maribor. S subvencijo v obliki oprostitve plačila komunalnih prispevkov za gradbena zemljišča oz. z oddajo v večletni brezplačni najem bi okolje postalo konkurenčno večjim regionalnim središčem. V logistični dejavnosti ravno začetna investicija predstavlja najvišjo oviro pri vstopu na nov trg oz. pri odločanju o lokaciji poslovanja.

V bližnji prihodnosti se obeta tudi širitev novo odprtega obrata zdravil Krka. Na domači lokaciji podjetja v Novem mestu se že vrsto let soočajo s prostorskimi težavami ob širitvi podjetja, še posebej stavb, ki zavzemajo velike površine. S spremembo prostorskega načrta bi občina Krško lahko omogočila podjetju gradnjo ne samo proizvodnih, temveč tudi dodatnih skladiščnih kapacitet na območju sedanjih sadovnjakov podjetja Eurosad, d.o.o., ter površinah v sklopu papirnice Vipap Videm, d.o.o., ki so bila v preteklosti namenjena skladiščenju lesa, sedaj pa niso v uporabi. Za tovrstno širitev ne bi bila potrebna znatna finančna sredstva, ampak le prepoznavanje in izkoriščanje priložnosti, ki jih nudi okolje.

Veliko priložnosti nudi tudi avtomobilska industrija v bližnjem Novem mestu s svojo '*just in time*' obliko proizvodnje. Podizvajalci bi lahko v regiji sestavljali polproizvode, pripeljane iz različnih krajev in jih kasneje dobavljali končnemu kupcu.

Logistična dejavnost bi se lahko razvija v do sedaj odprtih in le napol zasedenih obrtnih conah v Krškem in Brežicah. Z izgradnjo ceste tretje razvojne osi, ki bo povezovala Koroško, Savinjsko, Zasavsko in Dolenjsko regijo z Belo krajino, pa bi lahko postala pomembna gospodarska dejavnost tudi v občini Sevnica. V Sevnici ima svoje prostore transportno podjetje Fenix transporti, s.p., ki zaposluje 15 ljudi. Z izgradnjo tretje razvojne osi bi se lahko širili na področje skladiščne dejavnosti in koristili nezasedene prostore propadlega podjetja Jutranjka Sevnica.

Slika 9: Kombinacije variant poteka ceste tretje razvojne osi skozi Posavsko regijo

Vir: I.A. Oven, *Tretja razvojna os – Državni prostorski načrt kot podlaga za umestitev prostorskih ureditev državnega pomena*, 2010, str. 110, Slika 3.

Ob vojaškem letališču Cerklje ob Krki je predvidena gradnja gospodarsko-logistične cone Fenix, kjer naj bi razširili dosedanje letališče v civilni del. S prevozom potnikov s hitro rastočimi nizkocenovnimi letalskimi družbami bi lahko letališka dejavnost konkurirala bližnjemu letališču Zagreb. Veliko dodano vrednost ustvarja tudi letalski prevoz tovora, ki bi lahko postal pomembna dejavnost letališča.

Logistika bi pomenila priložnost za ostala posavska podjetja in zaposlovanje. V Krškem je prisotna Fakulteta za logistiko Univerze v Mariboru. Panoga bi lahko zaposlovala veliko srednje in osnovnošolsko izobraženih, med katerimi prevladuje velika in dolgotrajna brezposelnost. Načrtovanje in proizvodnja opreme za manipulacijo in pakiranje je dejavnost družinskega podjetja I.H.S., d.o.o., iz Krškega, posredno pa bi se lahko ob panogi razvilo več manjših podjetij za delo in oskrbo panoge.

Ozko grlo razvoja panoge bi kratkoročno lahko predstavljala slaba lokalna cestna infrastruktura, ki povezuje občinska središča Posavske regije z Zasavjem. Mesta Brežice, Krško, Sevnica in naprej Radeče, Laško so sedaj povezana z lokalnimi cestami ob reki Savi, ki ne omogočajo širitev vozišča. V urbanem okolju ceste potekajo skozi mestna središča, kar povzroča zastoje.

6.4 Energetika

Proizvodnja in distribucija električne energije je vodilna panoga regije, ki ustvarja največ prihodka in najvišjo dodano vrednost. Zaradi prisotnosti dejavnosti je bilo lokalno okolje deležno velikih infrastrukturnih posegov. Nekateri izmed njih so veliko pripomogli k razvoju regije (jezovi, ureditev nabrežja Save, vzporednih cest in komunalne infrastrukture), umestitev jedrske elektrarne pa je degradirala prostor bližnje okolice in prinesla določene omejitve nadaljnjemu razvoju. S povečanjem gospodarske aktivnosti in prehodom avtomobilske industrije na električni pogon se bo poraba električne energije povečevala. Na dolgi rok je proizvodnja jedrske energije cenovno ugodna in relativno prijazna do okolja. Lokalno okolje je energetske objekte sprejelo in se navadilo življenja z njimi. V panogi se je ustvarilo specifično znanje, ki ustvarja visoko dodano vrednost. Mislim, da je morebitna širitev Nuklearne elektrarne Krško (v nadaljevanju NEK) z gradnjo drugega bloka smiselna in ekonomsko upravičena. Proizvodna cena kilovata električne energije, proizvedene v NEK, namreč znaša okoli 30 eurov (odvisno od letnih investicijskih načrtov), v termo in hidroelektrarnah pa med 60 in 70 euri. Investicija v proizvodnjo električne energije prinaša dokaj konstanten denarni tok, morebitne presežke energije pa se da razmeroma enostavno izvoziti.

V neposredni bližini NEK naj bi bilo do leta 2020 zgrajeno odlagališče radioaktivnih odpadkov. Investicija naj bi bila vredna 175 mio EUR, lahko pa bi se povišala na 209 mio eurov v primeru, da hrvaška stran kot polovična lastnica objekta ne bi bila pripravljena poskrbeti za svojo polovico odpadkov (Sečen, 2014). Mislim, da gradnja podobnega objekta na tako majhnem prostoru ne bi bila smiselna, zato bi bilo že v izhodišču bolje vložiti dodatna sredstva v večje kapacitete na območju NEK. S tem bi kraj poleg večje začetne investicije pridobil tudi več dolgoročnih delovnih mest, predvsem pa varnost in nemoteno poslovanje v prihodnosti.

Okolica elektrarn, tako Nuklearne elektrarne Krško kot plinske elektrarne Brestanica in hidroelektrarn, je zaradi varnostnih razlogov zaprta, raba tal v bližnji okolici pa omejena. Z izgradnjo odlagališča radioaktivnih odpadkov se bodo površine z omejeno rabo tal še povečale. Spodnjeposavska regija je v Sloveniji poznana po dobri sončni izpostavljenosti. Sonce bi lahko poleg jedrske in hidroenergije predstavljalo tretji vir pridobivanja električne energije, hkrati pa bi zapolnili prostor degradirane okolice. V investiciji bi svoja sredstva lahko plemenitil Sklad za financiranje razgradnje NEK, ki upravlja skoraj 200 mio sredstev. Investicija bi bila smiselna tudi v luči doseganja cilja proizvodnje 25 % električne energije iz obnovljivih virov do leta 2020, ki ga narekuje direktiva 2009/28/ES Evropskega parlamenta in sveta za svoje članice.

Ob višanju cen energentov, namenjenih ogrevanju stanovanjskih in drugih zgradb, ter njihovem doprinosu k onesnaževanju predstavlja para, ki je stranski produkt NEK, velik

neizkoriščen potencial. Para se sedaj ohlaja in pretvarja nazaj v vodo, topla voda pa se izliva v reko Savo. Veliko bolj smiselno bi bilo to toplotno energijo uporabiti v ekonomsko upravičenih projektih, kot so ogrevanje stanovanj, javnih ustanov in kmetijskih rastlinjakov na bližnjih poljih. Na podoben način se je s paro iz papirnice Vipap Videm v preteklosti ogreval plavalni bazen ob sami tovarni. Dva kilometra oddaljeno Krško bi pridobilo veliko čistejši vir ogrevanja, kot so sedanje kurilnice na dizelsko gorivo. Za tovrstno investicijo bi se morala zanimati že sama NEK, saj bi tako pridobili dodaten vir prihodka. Sredstva za daljinska ogrevanja so bila v preteklosti na voljo na razpisih Ministrstva za okolje in prostor ter v evropskih skladih za regionalni razvoj.

Ob dejavnosti proizvodnje električne energije se je v regiji razvilo specifično znanje o upravljanju in vzdrževanju energetskega objekta. Podjetje Numip, d.o.o., se ukvarja z razvojem in vzdrževanjem jedrskih elektrarn. Z razvojem in povečano proizvodnjo elektroindustrije v regiji je pričakovati več podobnih podjetij, ki zaposlujejo visoko izobražene strokovnjake, mladi pa bodo imeli razlog več za vrnitev v regijo po končanem izobraževanju.

SKLEP

Razvito okolje, ki omogoča delo, zabavo in duhovno rast, zadrži lokalno prebivalstvo in privabi nove, sposobne ljudi, ki s svojim znanjem prispevajo k nadaljnjemu razvoju okolja. Razvoj bivanjskega okolja je v današnjem času močno povezan z gospodarsko aktivnostjo, ki se izvaja v nekem prostoru. V Sloveniji je dokaz za to slabo razvita gospodarska dejavnost v obmejnih regijah, ki je prisilila ljudi, da zapuščajo svoje lokalno okolje in iščejo priložnost za boljše življenje v razvitejših krajih. V primerjavi z Evropo bi lahko tudi državo Slovenijo označili kot manj razvito regijo, iz katere odhajajo mladi, izobraženi in ustvarjalni ljudje, ker v svojem prostoru na dobijo priložnosti za uveljavitev svojih zamisli in idej.

Spodnjeposavska regija je do razpada Jugoslavije beležila nizko stopnjo brezposelnosti. V regiji so poslovali večji obrati tovarn, ki so se razvili iz tradicionalnih obrti. Začetki kovinarske, lesne, papirniške, prevozne in trgovske dejavnosti segajo v obrtniške delavnice lokalnih mojstrov, ki so po zaslugi dobre geografske lege zrasli v srednje velika in velika podjetja. Začetek energetske dejavnosti sega v izpraznjene rudnike črnega premoga, na ruševinah katerih je bila zgrajena plinska elektrarna Brestanica. V lokalnem okolju se je ustvarilo veliko tehničnega znanja, ki se je širilo v lokalnih poklicnih šolah.

Zaprta trg nekdanje skupne države je bila velika pomanjkljivost podjetij v preteklosti. Z razpadom Jugoslavije podjetja niso zmogla prehoda na odprta, konkurenčna trga. Proizvodnja je bila zastarela, proizvodi pa preslabi in nekonkurenčni. S pojavom velike

brezposelnosti in odseljevanjem prebivalcev, se je zelo spremenila demografska slika regije. Povprečna starost ljudi se je dvignila, veliko ljudi srednjih let je dolgotrajno brezposelnih, mladi se po končanem študiju na vračajo v lokalno okolje, izgublja se razvojni potencial regije.

Kovinarska in lesna industrija, turizem, logistika in proizvodnja električne energije so dejavnosti, na katerih bi moral temeljiti bodoči razvoj regije. Omenjene dejavnosti so v veliki meri prisotne že sedaj, vendar z izjemo energetskega sektorja proizvajajo produkte z nizko dodano vrednostjo. Med zaposlenimi prevladujejo osnovno in srednješolsko izobraženi. Podjetja povprašujejo in zaposlujejo malo visoko izobraženih, delež inovativno aktivnih podjetij je med najnižjimi v državi. Samostojni podjetniki se v veliki meri ukvarjajo z gostinsko in prevozno dejavnostjo, kjer poleg njih samih ne zaposlujejo drugih ljudi.

Med podjetniki in majhnimi podjetji bi moralo biti več razvojno inovativnih, ki bi načrtovala in ustvarjala proizvode in tehnološke postopke za uporabo v večjih podjetjih v regiji ali tujini. Že obstoječa podjetja bi morala svojo poslovno dejavnost preoblikovati tako, da bi ohranila funkcije in dejavnosti, ki ustvarjajo visoko dodano vrednost. Primer takega podjetja je Lisca, d.d., ki v nekonkurenčni tekstilni panogi ustvarja dodano vrednost, višjo od regionalnega povprečja.

Turistična dejavnost in logistika bi morali izkoristiti svoj geografski in infrastrukturni potencial. Bližina meje, mesto Zagreb, prihodnja širitev schengenskega območja in predvidena izgradnja tretje razvojne osi predstavljajo velike priložnosti bodočega razvoja.

LITERATURA IN VIRI

1. Acs, Z. J., & Szerb L. (2007). Entrepreneurship, Economic Growth and Public Policy. *Small Business Economics*, 28, 109–122.
2. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2015a). *Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug v Spodnjeposavski regiji v letu 2014*. Krško: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
3. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2015b). *Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v Spodnjeposavski regiji v letu 2014*. Krško: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
4. Bache, I. (1998). *Politics of European Union Regional Policy: Multi-Level Governance Or Flexible Gatekeeping?*. Sheffield: Sheffield Academic Press.
5. Cypher, J.M., & Dietz, J.L.(1997). *The process of economic development*. London: Routledge.
6. Delež območij Natura 2000 po občinah – občine po abecedi (maj 2013). *Uradni list RS*, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12 in 33/13.
7. Ekonomska in trgovska šola Brežice. (b.l.). Izobraževalni programi. Najdeno 10. aprila na spletnem naslovu <http://www.etr.si/o-soli/izobrazevalni-programi>
8. Gams, I., & Vrišer, I. (ur.). (1998). *Geografija Slovenije*. Ljubljana: Slovenska matica.
9. Gimnazija Brežice. (b.l.). Izobraževalni programi. Najdeno 10. aprila na spletnem naslovu <http://www.gimnazija-brezeice.si/index.php/izobrazevalni-programi/>
10. Godec, A., & Jurše, L. (2010). Evropski prometni koridorji preko Republike Slovenije in nova železniška proga Divača–Koper. *Gradivo 10. Slovenskega kongresa o cestah in prometu*. Portorož: Direkcija Republike Slovenije za vodenje investicij v javno in železniško infrastrukturo.
11. Ilić, A. (b.l.). Gospodarski potencial Posavja. Najdeno 10. maja 2016 na spletnem naslovu <https://www.gzs.si/Default.aspx?TabId=46994&language=sl-SI&SkinSrc=%5BG%5DSkins/GZS/PrintNoSkin&ContainerSrc=%5BG%5DContainers/GZS/NoTitle&dnnprintmode=true>
12. Janžekovič, M., & Jeršin, K. (2015). Geografija 9, učbenik za geografijo v 9. razredu osnovne šole. Najdeno 11. aprila 2016 na <http://eucbeniki.sio.si/geo9>
13. Kastelic, J. (1977). Spodnje Posavje v starem veku. V *Krško skozi čas 1477–1977. Zbornik ob 500-letnici mesta (str. 1–23)*. Krško: Skupščina občine Krško.
14. Kešeljević, A. (2006). Vloga in pomen znanja v teoriji rasti. V *Naše gospodarstvo. Revija za aktualna gospodarska vprašanja*, 52 (3/4), 115–124.
15. Malačič, J. (2007). Reforme na trgu dela – ali sploh obstajajo alternative. V *IB revija. Revija za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja Slovenije*, 41(1), 92 – 96.
16. Orožen Adamič, M., Perkoss, D., & Kladnik D. (1995). *Krajevni leksikon Slovenije*. Ljubljana: DZS.

17. Oven, A., I. (2010). Tretja razvojna os – Državni prostorski načrt kot podlaga za umestitev prostorskih ureditev državnega pomena. *Gradivo 10. Slovenskega kongresa o cestah in prometu*. Portorož: Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor.
18. Pirc, S. (2006). *Zgodovinski pregled letališč v republiki Sloveniji s poudarkom na cerkljansko letališče (raziskovalna naloga)*. Celje: Poslovno – komercialna šola Celje.
19. Potočnik, V. & Umek, A. (2004). *Terminološki slovar trženja*. Ljubljana: GV Založba.
20. Ravbar, M. (2009). *Razvojni dejavniki v Sloveniji – ustvarjalnost in naložbe*. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.
21. *Poslovne cone*. (b.l.). Najdeno 5. marca 2016 na spletnem naslovu <https://www.rra-posavje.si/poslovne-cone.html>
22. Regionalna razvojna agencija Posavje. (2014). *Regionalni razvojni program regije Posavje 2014–2020, strateški del*. Delovno gradivo. Krško: Regionalna razvojna agencija Posavje.
23. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. (2015). Program upravljanja namakalnih sistemov za leto 2015. Najdeno 10. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Kmetijstvo/Melioracije_in_komasacije/Program_upravljanja_namakalnih_sistemov_za_leto_2015.pdf
24. Statistični urad Republike Slovenije. (1981). Popis prebivalstva 1981. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu https://www.stat.si/publikacije/popisi/1981/Obcine/1981_1_01.pdf
25. Statistični urad Republike Slovenije. (1991). Popis prebivalstva 1991. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu https://www.stat.si/publikacije/popisi/1991/Obcine/1991_1_01.pdf
26. Statistični urad Republike Slovenije. (2002). Aktivno prebivalstvo po zaposlitvenem statusu, občine, Slovenija, Popis 2002. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu https://www.stat.si/popis2002/si/rezultati/rezultati_red.asp?ter=OBC&st=9
27. Statistični urad Republike Slovenije. (2016a). Prebivalstvo po starosti, spolu, občine, Slovenija, polletno. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
28. Statistični urad Republike Slovenije. (2016b). Prebivalstvo po velikih in petletnih starostnih skupinah in spolu, občine, Slovenija, polletno. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
29. Statistični urad Republike Slovenije. (2016c). Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, občine, letno. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
30. Statistični urad Republike Slovenije. (2016d). Delovno aktivno prebivalstvo po občinah delovnega mesta, Slovenija, letno. Najdeno 30. marca 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
31. Statistični urad Republike Slovenije. (2016e). Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) in statističnih regijah, Slovenija, večletno. Najdeno 10. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

32. Statistični urad Republike Slovenije. (2016f). Skupna in kmetijska zemljišča kmetijskih gospodarstev po statističnih regijah, Slovenija, večletno. Najdeno 10. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
33. Statistični urad Republike Slovenije. (2016g). Dolžine cest po kategoriji, občine, Slovenija, letno. Najdeno 12. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
34. Statistični urad Republike Slovenije. (2016h). Stanovanja po naseljenosti in vrsti stavbe, občine, Slovenija, večletno. Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
35. Statistični urad Republike Slovenije. (2016i). Skupni prirast prebivalstva, občine, Slovenija, letno. Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
36. Statistični urad Republike Slovenije. (2016j). Prebivalstvo - izbrani kazalniki, občine, Slovenija, polletno. Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
37. Statistični urad Republike Slovenije. (2016k). Prebivalstvo, staro 15 let ali več po spolu in šolski izobrazbi, občine, Slovenija, Popis 1991. Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
38. Statistični urad Republike Slovenije. (2016l). Prebivalstvo po spolu in aktivnosti (brez oseb, ki delajo v tujini, in družinskih članov, ki z njimi živijo v tujini), občine, Slovenija, popis 1991. Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0556504S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/70_popis/02_05565_L_1991/&lang=2
39. Statistični urad Republike Slovenije. (2016m). Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po občinah prebivališča in spolu, Slovenija, mesečno. Najdeno 1. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
40. Statistični urad Republike Slovenije. (2016n). Vrednost investicij po skupinah osnovnih sredstev. Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/SaveShow.asp>
41. Sušjan, A. (2002). Razvoj teorije endogene rasti. V *Naše gospodarstvo, revija za aktualna gospodarska vprašanja*, 48(3/4), 296–304.
42. Šolski center Krško-Sevnica. (b.l.). Izobraževalni programi. Najdeno 1. aprila na spletnem naslovu <http://www.sc-krsko.si/index.php/programi2>
43. Terme Čatež d.d. (2014). Letno poročilo družbe Term Čatež d.d. in skupine Terme Čatež za leto 2014. Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.termecatez.si/medijsko-sredisce-533/sporocila-za-javnost-598/aktualno/revidirano-letno-porocilo-druzbe-termecatez-d-d-in-skupine-termecatez-za-leto-2014/>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Gibanje števila ljudi v izbranih občinah glede na vzrok.....	1
Priloga 2: Povprečna starost prebivalcev izbranih občin in v Republiki Sloveniji skozi čas	2
Priloga 3: Izobrazbena struktura v izbranih občinah in Republiki Sloveniji v letu 1991.....	3
Priloga 4: Seznam srednješolski zavodov in njihovih programov izobraževanja v občinah Brežice, Krško in Sevnica	4
Priloga 5: Delovno aktivno prebivalstvo skozi čas v občinah Brežice, Krško, Sevnica in za celotno območje.....	5
Priloga 6: Podatki o poslovanju družb v letu 2014 v spodnje posavski regiji po posameznih področjih standardne klasifikacije dejavnosti	6
Priloga 7: Podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v letu 2014 v spodnjeposavski regiji po posameznih področjih standardne klasifikacije dejavnosti	7
Priloga 8: Vrednost investicij po skupinah osnovnih sredstev v občinah Brežice, Krško, Sevnica, Ljubljana in Republiki Sloveniji v letih 2012, 2013 in 2014.....	8
Priloga 9: Velikost in delež občin v območju Nature 2000 v letu 2013.....	9
Priloga 10: Seznam in velikost poslovnih con v občinah Brežice, Krško in Sevnica	10

Priloga 1: Gibanje števila ljudi v izbranih občinah glede na vzrok

Tabela 1: Gibanje števila ljudi v izbranih občinah glede na vzrok

Prirast prebivalcev skozi čas	Brežice				Krško				Sevnica				Ljubljana			
	1995	2002	2008	2014	1995	2002	2008	2014	1995	2002	2008	2014	1995	2002	2008	2014
Naravni prirast	-146	-51	-5	-90	2	-40	-3	40	-15	-32	-39	-33	48	-92	831	702
Selitveni prirast s tujino	43	-2	150	-73	20	115	365	8	18	39	189	23	290	423	4844	336
Selitveni prirast med občinami	47	25	-42	99	-47	9	-243	-106	-4	8	-146	77	-1223	-1620	2346	313
Skupni prirast	-56	-28	103	-64	-25	84	119	-58	-1	15	4	67	-885	-1289	8021	1351
Skupni prirast na 1000 prebivalcev	** ⁴	-1,1	4,2	-2,6	**	3	4,7	-2,2	**	0,9	0,2	3,8	**	-4,8	29,4	4,7

Vir: SURS, Skupni prirast prebivalstva, občine, Slovenija, letno, 2016i.

⁴ Podatek po občinah do leta 1997 ni na voljo.

Priloga 2: Povprečna starost prebivalcev izbranih občin in v Republiki Sloveniji skozi čas

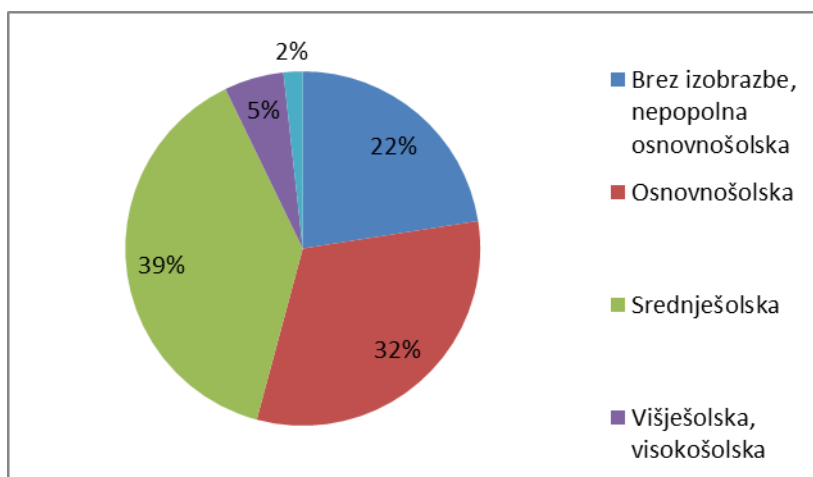
Tabela 2: Povprečna starost prebivalcev izbranih občin in v Republiki Sloveniji skozi čas

		Povprečna starost v letih		
		2000	2005	2015
SLOVENIJA	SKUPAJ	38,6	40,3	42,5
	Moški	36,9	38,6	41
	Ženske	40,3	41,9	44
Brežice	SKUPAJ	40,2	41,6	44,1
	Moški	38,2	39,7	42,4
	Ženske	42,1	43,5	45,8
Krško	SKUPAJ	38,4	39,9	42,1
	Moški	36,7	38,2	40,8
	Ženske	40	41,5	43,5
Sevnica	SKUPAJ	37,9	39,4	43,5
	Moški	36,1	37,5	41,7
	Ženske	39,7	41,3	45,3

Vir: SURS, Prebivalstvo – izbrani kazalniki, občine, Slovenija, polletno, 2016j.

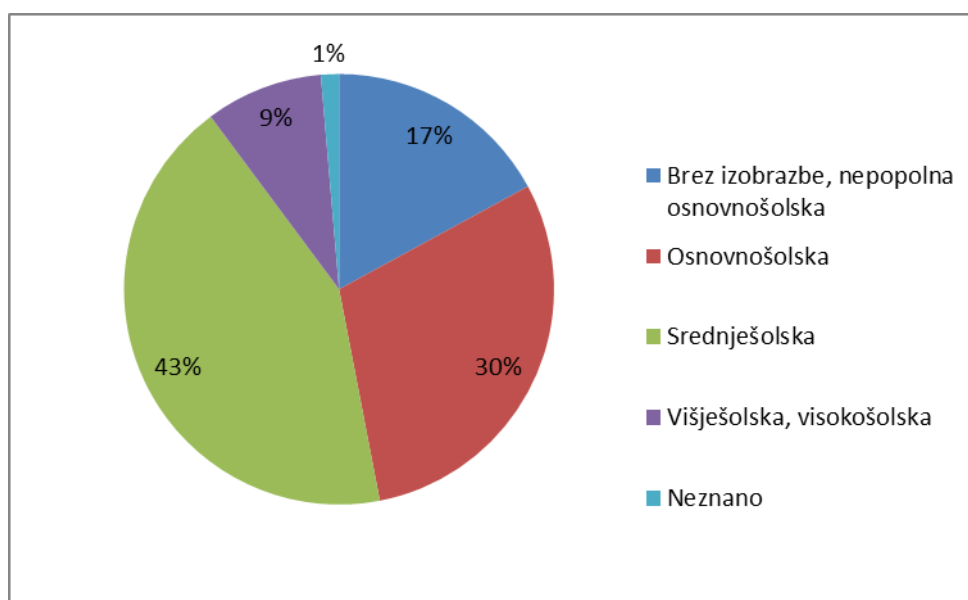
Priloga 3: Izobrazbena struktura v izbranih občinah in Republiki Sloveniji v letu 1991

Slika 1: Izobrazbena struktura prebivalcev starih 15 let ali več v letu 1991 za občine Brežice, Krško in Sevnica

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, *Prebivalstvo, staro 15 let ali več po spolu in šolski izobrazbi, občine, Slovenija, Popis 1991, 2106k.*

Slika 2: Izobrazbena struktura prebivalcev starih 15 let ali več v Republiki Sloveniji v letu 1991

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, *Prebivalstvo, staro 15 let ali več po spolu in šolski izobrazbi, občine, Slovenija, Popis 1991, 2106k.*

Priloga 4: Seznam srednješolski zavodov in njihovih programov izobraževanja v občinah Brežice, Krško in Sevnica

Ekonomska in trgovska šola Brežice - Poklicna in strokovna šola

- Trgovec (SPI - 3 leta)
- Ekonomski tehnik (SSI - 4 leta)
- Logistični tehnik (SSI – 4 leta)
- Predšolska vzgoja (SSI - 4 leta)
- Ekonomski tehnik (pti) (PTI - 2 leti)

Gimnazija Brežice

- Gimnazija (GIM - 4 leta)

Šolski center Krško - Sevnica - Gimnazija Krško

- Tehniška gimnazija (GIM - 4 leta)

Šolski center Krško - Sevnica - Srednja poklicna in strokovna šola Krško

- Pomočnik v tehnoloških procesih (NPI - 2 leti)
- Avtoserviser (SPI - 3 leta)
- Električar (SPI - 3 leta)
- Oblikovalec kovin – orodjar (SPI - 3 leta)
- Elektrotehnik (SSI - 4 leta)
- Strojni tehnik (SSI - 4 leta)
- Tehnik računalništva (SSI - 4 leta)
- Elektrotehnik (pti) (PTI - 2 leti)
- Strojni tehnik (pti) (PTI - 2 leti)

Šolski center Krško - Sevnica - Srednja šola Sevnica

- Frizer (SPI - 3 leta)
- Mizar (SPI - 3 leta)

Vir: Povzeto in prirejeno po spletnih straneh Ekonomska in trgovska šola Brežice, Izobraževalni programi; Gimnazija Brežice, Izobraževalni programi; Šolski center Krško-Sevnica, Izobraževalni programi.

Priloga 5: Delovno aktivno prebivalstvo skozi čas v občinah Brežice, Krško, Sevnica in za celotno območje

Tabela 3: Delovno aktivno prebivalstvo skozi čas v občinah Brežice, Krško, Sevnica in za celotno območje

	1991	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brežice	11.373	8.684	9.213	9.339	9.716	10.001	9.869	9.643	9.468	9.099	9.097	9.102
Krško	12.972	10.747	11.306	11.395	11.713	12.362	12.068	11.717	11.559	11.568	11.304	11.400
Sevnica	8.251	6.911	7.036	7.098	7.407	7.740	7.522	7.290	7.247	7.193	7.057	7.027
Skupaj	32.596	26.342	27.555	27.832	28.836	30.103	29.459	28.650	28.274	27.860	27.458	27.529

Vir: Povzeto in prirejeno po SURS, Prebivalstvo po spolu in aktivnosti (brez oseb, ki delajo v tujini, in družinskih članov, ki z njimi živijo v tujini), občine, Slovenija, popis 1991, 2016l; Aktivno prebivalstvo po zaposlitvenem statusu, občine, Slovenija, Popis 2002, 2002; Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnje registrirane brezposelnosti po občinah prebivališča in spolu, Slovenija, mesečno, 2016m.

Priloga 6: Podatki o poslovanju družb v letu 2014 v spodnje posavski regiji po posameznih področjih standardne klasifikacije dejavnosti

Tabela 4: Podatki o poslovanju družb v letu 2014 v spodnje posavski regiji po posameznih področjih standardne klasifikacije dejavnosti

			Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	Rudarstvo	Predelovne dej.	Oskrba z električ. ener., plinom, paro	Oskrba z vodo, rav. z odpadki, saniranje okol.	Gradbeništvo	Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	Promet in skladičenje	Gostinstvo	Informacijske in komunikacijske dejavnosti	Finančne in zavarovalne dejavnosti	Poslovanje z nepremč.	Strokovne, znanstvene in tehnične dej.	Druge raznovrstne posl. dej.	Dej. javne uprave, obra., obv. socialne varnosti	Izobraževanje	Zdravstvo in socialno varstvo	Kultu., razvedr. in rekreaci. dej.	Druge dej.
DRUŽBE	Število delež v %	1.345,0 100,0	22,0 1,6	1,0 0,1	194,0 14,4	15,0 1,1	9,0 0,7	199,0 14,8	368,0 27,4	66,0 4,9	86,0 6,4	39,0 2,9	23,0 1,7	24,0 1,8	207,0 15,4	34,0 2,5	0,0 0,0	11,0 0,8	24,0 1,8	11,0 0,8	12,0 0,9
ZAPOSLENI	Število delež v % indeks t/pt	9.153,0 100,0 104,8	255,7 2,8 99,6	6,0 0,1 100,0	3.582,7 39,1 102,3	956,5 10,5 102,3	481,5 5,3 105,4	928,5 10,1 112,2	870,6 9,5 106,0	286,7 3,1 109,1	610,6 6,7 102,4	34,1 0,4 114,6	69,0 0,8 100,2	38,0 0,4 106,5	541,2 4,1 110,7	372,0 4,1 106,5	0,0 0,0 -	6,6 0,1 189,4	80,2 0,9 108,8	2,5 0,0 100,0	30,3 0,3 108,2
PRIHODKI SKUPAJ	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	2.691.688,0 100,0 105,7	24.148,0 0,9 96,9	743,0 0,0 93,8	434.390,0 16,1 110,6	1.557.189,0 57,9 103,4	60.415,0 2,2 148,9	81.887,0 3,0 117,7	212.679,0 7,9 113,3	30.642,0 1,1 118,5	45.377,0 1,7 98,1	4.194,0 0,2 100,7	176.942,0 6,6 96,1	5.056,0 0,2 109,5	38.362,0 1,4 94,2	10.957,0 0,4 106,5	0,0 0,0 -	477,0 0,0 124,1	6.363,0 0,2 109,5	131,0 0,0 100,6	1.535,0 0,1 74,6
ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	2.633.520,0 100,0 105,5	21.269,0 0,8 96,8	681,0 0,0 87,4	416.299,0 15,8 108,2	1.541.116,0 58,5 103,1	58.155,0 2,2 150,8	79.461,0 3,0 113,3	209.904,0 8,0 113,3	29.155,0 1,6 120,1	42.195,0 1,2 98,3	4.134,0 0,2 99,1	172.259,0 6,5 101,2	4.752,0 0,2 99,5	36.001,0 1,4 97,5	9.771,0 0,4 106,2	0,0 0,0 -	472,0 0,0 123,4	6.235,0 0,2 110,8	131,0 0,0 101,8	1.527,0 0,1 75,1
ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE NA TUJEM TRGU	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	1.490.425,0 100,0 108,6	3.355,0 0,2 80,1	53,0 0,0 20,3	288.494,0 19,4 104,7	1.131.622,0 75,9 109,1	94,0 0,0 359,0	2.911,0 0,2 88,0	44.775,0 3,0 128,8	10.604,0 0,7 124,7	1.295,0 0,1 84,9	485,0 0,0 168,8	0,0 0,0 0,0	892,0 0,1 103,4	5.312,0 0,4 104,6	436,0 0,0 455,7	0,0 0,0 -	0,0 0,0 -	96,0 0,0 118,1	0,0 0,0 -	1,0 0,0 58,9
ODHODKI SKUPAJ	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	2.619.497,0 100,0 100,0	23.811,0 0,9 100,0	690,0 0,0 100,0	418.393,0 16,0 100,0	1.539.054,0 58,8 100,0	58.955,0 2,3 100,0	80.402,0 3,1 100,0	205.567,0 7,8 100,0	28.703,0 1,1 100,0	44.306,0 1,7 100,0	3.914,0 0,1 100,0	157.282,0 6,0 100,0	5.070,0 0,2 100,0	34.960,0 1,3 100,0	10.751,0 0,4 100,0	0,0 0,0 100,0	408,0 0,0 100,0	5.373,0 0,2 100,0	142,0 0,0 100,0	1.516,0 0,1 100,0
VREDN. AKTIVE NA DAN 31.12.2014	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	2.644.083,0 100,0 101,5	29.212,0 1,1 101,9	1.669,0 0,1 102,8	455.108,0 17,2 105,1	1.087.160,0 41,1 100,7	33.779,0 1,3 115,1	83.593,0 3,2 100,9	125.719,0 4,8 102,8	29.462,0 1,1 110,0	166.973,0 6,3 98,2	2.900,0 0,1 103,1	532.522,0 20,1 102,2	22.144,0 0,8 103,7	59.505,0 2,3 100,3	7.574,0 0,3 100,3	0,0 0,0 -	327,0 0,0 110,2	5.007,0 0,2 113,2	139,0 0,0 111,7	1.292,0 0,0 96,3
DODANA VREDNOST	Število družb znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	970,0 100,0 108,4	16,0 0,0 99,4	1,0 0,0 88,0	153,0 0,1 110,9	13,0 0,0 107,0	8,0 0,0 119,8	137,0 0,0 102,1	250,0 0,1 118,1	46,0 0,0 120,4	59,0 0,0 100,8	27,0 0,0 110,7	14,0 0,0 96,6	20,0 0,0 121,6	159,0 0,0 108,3	25,0 0,0 107,0	0,0 0,0 100,0	6,0 0,0 136,6	21,0 0,0 119,5	6,0 0,0 105,8	9,0 0,1 114,3
IZGUBA NA SUBSTANCI	Število družb znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	279,0 100,0 51,2	4,0 0,0 52,7	0,0 0,0 -	31,0 0,0 357,3	0,0 0,0 -	1,0 0,0 105,2	43,0 0,0 265,0	91,0 0,0 48,8	11,0 0,0 291,6	18,0 0,0 332,7	7,0 0,0 10,6	9,0 0,0 127,2	3,0 0,0 5,2	39,0 0,0 6,0	7,0 0,0 17,2	0,0 0,0 139,6	5,0 0,0 66,4	3,0 0,0 132,7	4,0 0,2 216,4	3,0 0,9 65,2
NETO DODANA VREDNOST	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	423.628,0 100,0 108,7	7.056,0 1,7 99,5	392,0 0,1 88,0	123.201,0 29,1 110,8	140.046,0 33,1 107,0	14.882,0 3,5 119,8	22.655,0 5,3 101,8	29.963,0 7,1 120,2	10.476,0 2,5 120,1	20.368,0 4,8 100,6	1.200,0 0,3 118,6	21.701,0 5,1 96,5	1.588,0 0,4 124,0	18.746,0 4,4 112,9	6.758,0 1,6 106,9	0,0 0,0 -	279,0 0,1 140,5	3.653,0 0,9 119,5	46,0 0,0 103,6	618,0 0,1 115,5
ČISTI DOBIČEK	Število družb znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	808,0 100,0 133,2	10,0 0,0 152,8	1,0 0,0 62,4	134,0 0,1 130,4	11,0 0,0 171,1	8,0 0,0 222,7	117,0 0,0 72,3	206,0 0,1 155,7	36,0 0,0 131,2	48,0 0,0 126,0	24,0 0,0 109,1	15,0 0,0 111,8	15,0 0,0 132,4	130,0 0,0 172,4	19,0 0,0 102,5	0,0 0,0 -	4,0 0,0 133,6	19,0 0,0 148,8	3,0 0,0 132,1	8,0 0,1 150,3
ČISTA IZGUBA	Število družb znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	441,0 100,0 84,9	10,0 0,0 54,7	0,0 0,0 0,0	52,0 0,0 77,2	2,0 0,0 14.609,8	1,0 0,0 103,1	65,0 0,0 208,4	132,0 0,1 53,4	21,0 0,0 145,5	30,0 0,0 236,2	10,0 0,0 25,5	8,0 0,0 63,4	8,0 0,0 61,8	65,0 0,0 65,1	14,0 0,0 398,8	0,0 0,0 -	7,0 0,0 79,8	5,0 0,0 29,7	7,0 0,2 142,2	4,0 0,4 45,4
NETO ČISTI DOBIČ./IZGUBA	Znesek v tisoč delež v % indeks t/pt	63.944,0 100,0 144,3	307,0 0,5 -843,4	52,0 0,1 62,4	14.824,0 23,2 157,3	16.924,0 26,5 171,0	1.350,0 2,1 237,3	1.090,0 1,7 38,5	5.826,0 9,1 229,0	1.623,0 2,5 129,1	691,0 1,1 156,3	23,0 0,4 114,7	16.909,0 26,4 114,7	-40,0 -0,1 17,6	3.087,0 4,8 20,9	166,0 0,3 51,9	0,0 0,0 -	54,0 0,1 168,8	846,0 1,3 160,5	-11,0 0,0 144,7	12,0 0,0 -26,3
NDV zaposl v evrih	PL indeks	46.285,0 44.609,0 103,8	27.599,0 27.624,0 99,9	65.287,0 74.173,0 88,0	34.388,0 31.748,0 108,3	146.415,0 141.219,0 103,7	30.910,0 27.203,0 113,6	24.401,0 30.338,0 90,7	34.417,0 30.338,0 113,4	36.541,0 33.205,0 110,0	33.357,0 33.941,0 98,3	35.228,0 34.038,0 103,5	314.552,0 326.510,0 96,3	41.813,0 43.659,0 95,8	34.636,0 32.699,0 105,9	18.167,0 18.818,0 96,5	- - -	42.384,0 41.461,0 74,2	45.524,0 17.916,0 109,8	18.569,0 19.140,0 103,6	20.424,0 19.140,0 106,7
Dot.w /zaposl v evrih		46.388,0	27.637,0	65.287,0	34.442,0	146.415,0	30.912,0	24.518,0	34.835,0	36.691,0	33.442,0	35.476,0	315.489,0	41.849,0	34.717,0	18.234,0	-	43.497,0	45.542,0	19.338,0	20.710,0
Izg.na S/zaposl v evrih		-102,0	-38,0	0,0	-55,0	0,0	-2,0	-118,0	-419,0	-149,0	-85,0	-248,0	-936,0	-36,0	-82,0	-67,0	-	-1.112,0	-18,0	-769,0	-286,0

Vir: AJPES (2015a), Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug v spodnjeposavski regiji v letu 2014, Podrobnejši podatki o poslovanju družb po posameznih področjih dejavnosti, 2015, str. 21.

Priloga 7: Podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v letu 2014 v spodnjeposavski regiji po posameznih področjih standardne klasifikacije dejavnosti

Tabela 5: Podatki o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v letu 2014 v spodnjeposavski regiji po posameznih področjih standardne klasifikacije dejavnosti

Področja dejavnosti	DRUŽBE		ZAPOSLENI		ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE		ČISTI PRIHODKI OD PRODAJE NE TUJEM TRGU	
	število	delež v %	število	delež v %	znesek v 000 EUR	delež v %	znesek v 000 EUR	delež v %
SKUPAJ	2.347	100,0	1.935	100,0	205.619	100,0	24.188	100,0
Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	31	1,3	19	1,0	2.075	1,0	0	0,0
Rudarstvo	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Predelovalne dejavnosti	334	14,2	378	19,5	30.983	15,1	2.755	11,4
Oskrba z električno energijo, plinom, paro	6	0,3	1	0,1	386	0,2	0	0,0
Oskrba z vodo, ravnanje z oplakami in odpadki, saniranje okolja	2	0,1	0	0,0	22	0,0	0	0,0
Gradbeništvo	387	16,5	436	22,5	36.174	17,6	528	2,2
Trgovina, vzdrževanje in popravilo motornih vozil	401	17,1	403	20,8	56.889	27,7	2.876	11,9
Promet in skladiščenje	198	8,4	247	12,8	39.344	19,1	14.966	61,9
Gostinstvo	190	8,1	247	12,7	15.910	7,7	123	0,5
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	65	2,8	7	0,4	1.584	0,8	171	0,7
Finančne in zavarovalne dejavnosti	25	1,1	2	0,1	627	0,3	0	0,0
Poslovanje z nepremičninami	7	0,3	0	0,0	79	0,0	0	0,0
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	302	12,9	72	3,7	9.464	4,6	970	4,0
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	83	3,5	43	2,2	3.609	1,8	932	3,9
Izobraževanje	67	2,9	1	0,1	794	0,4	135	0,6
Zdravstvo in socialno varstvo	27	1,2	15	0,8	1.103	0,5	0	0,0
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dej.	50	2,1	9	0,5	1.879	0,9	730	3,0
Druge dejavnosti	171	7,3	55	2,8	4.679	2,3	1	0,0

Vir: *AJPES (2015b), Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v spodnjeposavski regiji v letu 2014, Pomembnejši podatki o podjetnikih po posameznih področjih dejavnosti, 2015 str. 12.*

Priloga 8: Vrednost investicij po skupinah osnovnih sredstev v občinah Brežice, Krško, Sevnica, Ljubljana in Republiki Sloveniji v letih 2012, 2013 in 2014

Tabela 6: Vrednost investicij po skupinah osnovnih sredstev v občinah Brežice, Krško, Sevnica, Ljubljana in Republiki Sloveniji v letih 2012, 2013 in 2014

Leto	Kraj	Skupaj v 1000 EUR	Gradbeni objekti in prostori	Stroji in oprema, prevozna sredstva, biološka sredstva	Neopredmetena sredstva
2012	Slovenija	4.824.879	2.303.362	2.300.890	220.627
	Brežice	26.195	16.395	8.526	1.275
	Krško	112.463	37.081	74.862	521
	Sevnica	25.202	17.242	7.456	505
	Ljubljana	1.543.547	750.829	685.796	106.923
2013	Slovenija	4.607.975	1.999.169	2.389.789	219.017
	Brežice	28.167	16.986	10.847	333
	Krško	101.417	48.020	52.647	750
	Sevnica	14.051	8.323	5.025	703
	Ljubljana	1.339.012	619.076	594.366	125.570
2014	Slovenija	4.990.443	2.556.966	2.183.277	250.200
	Brežice	42.587	31.357	11.044	186
	Krško	112.437	57.344	53.150	1.943
	Sevnica	12.205	4.423	7.296	486
	Ljubljana	1.526.792	759.881	618.383	148.529

Vir: SURS, Vrednost investicij po skupinah osnovnih sredstev, 2016n.

Priloga 9: Velikost in delež občin v območju Nature 2000 v letu 2013

Tabela 7: Velikost in delež občin v območju Nature 2000 v letu 2013

Občina	Površina občine v ha	Površina Natura 2000 v ha	Delež v %
Brežice	26.811	4.986	18,60%
Krško	28.653	6.082	21,23%
Sevnica	27.217	1.626	5,97%
Skupaj	82.681	12.694	15,35%

Vir: Uradni List št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12 in 33/13, Delež območij Natura 2000 po občinah – občine po abecedi, 2013.

Priloga 10: Seznam in velikost poslovnih con v občinah Brežice, Krško in Sevnica

Tabela 8: Seznam in velikost poslovnih con v občinah Brežice, Krško in Sevnica

Obseg in zasedenost poslovnih con			
	Skupna površina v ha (bruto)	Zasedena površina v ha (neto)	Zasedenost v %
Občina Brežice			
Industrijska cona Brezina	42,8	27,2	63,6%
Industrijska cona Slovenska vas	32,2	26,5	82,3%
Obrtna cona Dobova	4,1	2,1	51,2%
SKUPAJ	79,1	55,8	70,5%
Občina Krško			
PC Vrbina	66	7	10,6%
PC Drnovo-Zahod	44	23,5	53,4%
PC Drnovo-Vzhod	22	3,7	16,8%
PC ob Vipapu	19	0	0,0%
PC Senovo	5	2,5	50,0%
PC Raka-Ravno	3,5	2,5	71,4%
OC MDB Leskovec	15	15	100,0%
SKUPAJ	174,5	54,2	31,1%
Občina Sevnica			
PC Krmelj	6,03	0	0,0%
PC Boštanj (Mercator)	2	1,6	80,2%
PC Boštanj ob HE	4,5	4,3	94,7%
PC Ines Sevnica	12,5	7,5	60,0%
PC Blanca	2,4	0	0,0%
SKUPAJ	27,43	13,4	47,0%
Skupaj vse občine	281,03	123,4	43,9%

Vir: Povzeto in prirejeno po Regionalna razvojna agencija Posavje, Poslovne cone.